
- Inrichtingsplan Witte Veen -

Datum: 5 juli 2021
Status: Definitief 100%
Projectcode: 21-02
Opgesteld door: Vereniging Natuurmonumenten, dhr. J. Waanders
Bureau Berceau, mevr. C. Tellegen

Inhoud

1	Inleiding en scope	6
§1.1	Inleiding	6
§1.1.1	Aanleiding, beleid en Natura 2000 beheerplan	6
§1.1.2	Realisatie maatregelen via het IP	6
§1.1.3	Categorie-indeling	7
§1.2	Scope van het IP	8
§1.2.1	Scope van het IP	8
§1.2.2	Afwijkingen scope IP ten opzichte van N2000 Beheerplan en M22	9
§1.2.3	Maatregelen afhankelijk van onderzoeken en/of besluiten	10
§1.2.4	Maatregelen externe gebiedsproces	11
§1.3	Leeswijzer	11
2	Doelen en knelpunten	12
§2.1	Natura 2000-gebied Witte Veen	12
§2.1.1	Gebiedsomschrijving	12
§2.1.2	Ecohydrologische systeemanalyse (M22)	12
§2.2	Instandhoudingsdoelen	13
§2.2.1	Kernopgaven	13
§2.2.2	Instandhoudingsdoelen	14
§2.2.3	Wijzigingsbesluit	14
§2.2.4	Knelpunten	15
3	Maatregelen	16
§3.1	Herstelmaatregelen	16
§3.1.1	M3: Dempden detailontwatering	16
§3.1.2	Verwijderen bos	17
§3.1.3	M5b: Herinrichten damwand	18
§3.1.4	M13: Opschonen bestaande vennen	19
§3.1.5	M14: Kleinschalig plaggen incl. bekalken	20
§3.1.6	M16: Opslag verwijderen	20
§3.1.7	Herplaatsen begrazingsraster	20
§3.1.8	Herstellen voormalige vennen	21
§3.1.9	Afgraven fosfaatrijke toplaag	22
§3.1.10	Plaatsen stuwen	23
§3.1.11	Herinrichten stuwen	23

§3.1.12 Verwijderen stuw	23
§3.1.13 Herinrichten afwateringssloot.....	23
§3.1.14 Ophogen terrein	23
4 Planuitwerking	24
§4.1 Vergunningen en onderzoeken	24
§4.1.1 Omgevingsvergunning.....	24
§4.1.2 Archeologie.....	24
§4.1.3 Watervergunning.....	25
§4.1.4 Wet natuurbescherming	25
§4.1.5 Natuurnetwerk Nederland	25
§4.1.6 Bodemkwaliteit	26
§4.1.7 Ontgrondingvergunning	26
§4.1.8 Provinciaal Inpassingsplan (PIP) en M.e.r. –(beoordelings)plicht	26
§4.1.9 Niet Gesprongen Explosieven (NGE's).....	26
§4.1.10 Kabels en leidingen.....	27
§4.1.11 Bescherming van drink- en grondwater	27
§4.2 Uitvoeringsvoorbereiding	27
§4.3 Risicobeheersing	27
§4.3.1 Aanwezigheid NGE (niet gesprongen explosieven).....	28
§4.3.2 Capaciteitsgebrek NM	28
§4.3.3 Onvoldoende afzetmogelijkheid voor vrijgekomen grond.....	28
§4.3.4 Verstoring van rust in het gebied tijdens uitvoering.....	28
§4.3.5 Ontvangen zienswijzen op vergunning.....	28
§4.3.6 Protest en onbegrip onder stakeholders over bomenkap	29
§4.3.7 Te hoge kosten/ budget tekort.....	29
§4.4 Stakeholderanalyse.....	29
§4.5 Communicatie en vrijwilligers.....	29
§4.5.1 Communicatiestrategie	29
5 Uitvoering	30
§5.1 Aanbesteding	30
§5.1.1 Inkoopvoorwaarden	30
§5.1.2 Contractvorming en aanbestedingsstrategie uitvoering.....	31
§5.1.3 Gunning	31
§5.2 Uitvoeringsbegeleiding	32

§5.3	Projectverantwoording en opleverdossier	32
§5.4	Projectorganisatie en -verantwoording	33
§5.5	Projectvoortgangsrapportage (PVR)	33
6	Beheer en monitoring	34
§6.1	Overgangsbeheer	34
§6.1.1	Verwijderen opslag (buiten habitattypen)	34
§6.1.2	Herstellen vennen en afgraven fosfaatrijke top laag	34
§6.2	Regulier beheer	34
§6.2.1	Zwakgebufferd ven	34
§6.2.2	Zuur ven of hoogveenven	35
§6.2.3	Vochtige heide	35
§6.2.4	Droge heide	36
§6.2.5	Hoogveen	36
§6.2.6	Hoog- en laagveenbos	37
§6.3	Monitoring	37
7	Planning en kosten	38
§7.1	Planning	38
§7.2	Kostennota	38
8	Geraadpleegde bronnen	39
	Bijlagen	41
	Bijlage 1 M22: Ecohydrologische systeemanalyse	42
	Bijlage 2 Maatregelenkaarten	43
	Bijlage 3 Habitattypenkaart	44
	Bijlage 4 Toponiemenkaart	45
	Bijlage 5 Natuurtoets inclusief EWP	46
	Bijlage 6 Kostennota inclusief kostenraming	47
	Bijlage 7 Toelichting afgravingsdieptes	48
	Bijlage 8 Risico-inventarisatie matrix	50
	Bijlage 9 Stakeholderanalyse	51
	Bijlage 10 Capaciteitsraming uren NM	52
	Bijlage 11 Projectorganisatie & IPM rollen	53
	Bijlage 12 Faseringskaart uitvoering inrichtingsmaatregelen	56
	Bijlage 13 Begrazing zwakgebufferde wateren	57
	Bijlage 14 Hydrologische effectstudie interne maatregelen Witte Veen	58
	Bijlage 15 Communicatiestrategie Witte Veen	59

Bijlage 16 MS-Planning Witte Veen	60
---	----

1 Inleiding en scope

§1.1 Inleiding

§1.1.1 Aanleiding, beleid en Natura 2000 beheerplan

De biodiversiteit in Europa gaat al decennia achteruit, soorten nemen in aantal af en zijn soms zelfs geheel verdwenen. Een duurzame bescherming van flora en fauna is noodzakelijk.

Om de Europese natuur te beschermen zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn door de Europese Unie in respectievelijk 1979 en 1992 vastgesteld. Deze twee richtlijnen zijn voor Nederland de basis geweest voor de Natuurbeschermingswet (1998). De bescherming van specifieke soorten is in Nederland verwerkt in de Flora- en faunawet. Sinds 2017 zijn deze wetten samengevoegd met de Boswet in de nu geldende Wet Natuurbescherming (Wnb). Deze wet zorgt voor de bescherming van natuurgebieden, soorten en het Nederlandse bos.

Omdat de huidige kwaliteit van de Europese biodiversiteit verslechterd is, heeft de Europese Unie het Natura 2000-netwerk in het leven geroepen. Dit is een Europees netwerk van beschermde gebieden. In deze gebieden worden bepaalde plantengemeenschappen (habitattypen) en diersoorten (habitatrichtlijnsoorten) beschermd. In Nederland zijn 161 natuurterreinen aangewezen als Natura 2000-gebied. Voor alle gebieden met stikstofgevoelige habitattypen of soorten, is een gebiedsanalyse (GA) en een beheerplan (BP) opgesteld.

Een GA geeft een analyse van de natuurlijke waarden van het betreffende gebied en benoemt de instandhoudingsdoelstellingen die in het gebied behouden dan wel vergroot dienen te worden.

Daarnaast geeft het een overzicht van de aanwezige knelpunten en kennisleemten.

Het BP is opgesteld op basis van de informatie voortkomend uit de GA. In het BP worden alle noodzakelijke maatregelen beschreven waarmee het behoud en de kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen worden bereikt. Dit zijn de zogenaamde Natura 2000-herstelmaatregelen (N2000-herstelmaatregelen). De terreinbeherende organisatie (TBO) is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de N2000-herstelmaatregelen op haar eigen grond.

In de provincie Overijssel liggen 24 Natura 2000-gebieden geheel of gedeeltelijk verspreid. Zo ook het 'Witte Veen' nabij Haaksbergen. Voor dit gebied is op 29 maart 2016 door de Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel het Natura 2000 beheerplan 'Witte Veen' vastgesteld. Een Natura 2000 beheerplan heeft een geldigheidsduur van 6 jaar vanaf het moment dat het is vastgesteld. In het beheerplan Witte Veen staat de noodzaak tot het uitvoeren van hydrologisch herstel centraal.

Voor het voorbereiden en uitvoeren van de noodzakelijke N2000-herstelmaatregelen kan een TBO een beschikking aanvragen bij de Provincie. Met voorliggend Inrichtingsplan (IP) wordt zo'n beschikking aangevraagd.

§1.1.2 Realisatie maatregelen via het IP

'Samen werkt beter' (SWB) is het akkoord tussen Overijsselse overheden, terreinbeheerders en maatschappelijke organisaties dat als doel heeft de ontwikkeling van een toekomstbestendige koers voor de ecologie en economie van Overijssel. Ten behoeve van SWB is een uitvoeringsagenda opgesteld. Eén van de speerpunten van de uitvoeringsagenda is de realisatie van de ontwikkelopgave Natura 2000. Eén van de gebieden waarin deze ontwikkelopgave speelt, is Natura 2000 gebied Witte Veen dat eigendom is van Vereniging Natuurmonumenten (NM).

Onderdeel van het akkoord SWB is een gemeenschappelijke aanpak voor het gebiedsproces. Deze aanpak onderscheidt de volgende fasen:

- Fase 1: verkenning
- Fase 2: planuitwerking
- Fase 3: realisatie
- Fase 4: exploitatie- en beheer

Tijdens fase 1 heeft onderzoeksbureau Bell Hullenaar een ecohydrologische systeemanalyse van het Witte Veen uitgevoerd. In het vervolg van dit IP wordt dit onderzoek kortweg M22 genoemd. M22 beschrijft alle maatregelen die noodzakelijk zijn voor een duurzaam behoud en herstel van het ecologisch waardevolle hoogveen- en heidegebied met vennen. Zie bijlage 1 voor deze analyse en paragraaf 2.1.2 voor een samenvatting van de uitkomsten. De voorgestelde maatregelen liggen zowel binnen (interne maatregelen) als buiten (externe maatregelen) de Natura 2000 begrenzing. NM is verantwoordelijk voor de uitvoering van de interne maatregelen. Voorliggend IP beschrijft de noodzakelijke interne maatregelen op grond van NM. Het IP is de laatste stap van fase 2: planuitwerking. In het IP worden de te nemen N2000-herstelmaatregelen (uit de gebiedsanalyse en M22) nader uitgewerkt en onderbouwd. Deze maatregelen zijn noodzakelijk voor de instandhouding van de kwalificerende habitattypen en leefgebieden van kwalificerende soorten. Nadat voorliggend IP goedgekeurd is door de provincie is fase 2 voor de N2000-herstelmaatregelen afgerond en kan fase 3 opgestart worden.

Voor de aanvullende beheermaatregelen uit het BP (M16 & M17) is voor de 1ste beheerplanperiode reeds een beschikking ontvangen. Deze maatregelen zijn al uitgevoerd. Voor de 2e beheerplanperiode is, voor de aanvullende beheermaatregel M17, ook een separate beschikking ontvangen. In deze beschikking zijn de bouwkosten van M17 opgenomen en een deel van de engineeringskosten voor het opstellen van voorliggend IP. Voor de voorbereiding en uitvoering van de maatregelen uit voorliggend IP is externe financiering (LIFE en LNV-versnellingsopgave) toegezegd.

Voor het overgangsbeheer wordt een separate beschikking aangevraagd.

De externe maatregelen worden uitgewerkt in het externe gebiedsproces, waarvan de Gemeente Haaksbergen de projectleiding verzorgt. Zij werken aan een IP voor alle externe maatregelen. De maatregelen op Duits grondgebied worden uitgevoerd door de Duitse natuurbeheervereniging Kreis Borken.

Bij de uitwerking van alle maatregelen (zowel in-als extern) vindt regelmatig afstemming plaats tussen Natuurmonumenten en het externe gebiedsproces. Zo wordt eens in de 6 weken een regulier afstemmingsoverleg gehouden tussen Natuurmonumenten en het externe gebiedsproces. Daarnaast is er altijd 1 persoon van Natuurmonumenten aanwezig bij de projectgroepoverleggen van het externe gebiedsproces. Ook is Natuurmonumenten aanwezig bij het opstellen van diverse onderzoeken waar het haar terreinen direct (of indirect) aangaat, een voorbeeld hiervan is het onderzoek naar de Hegebeek.

§1.1.3 Categorie-indeling

Binnen Natura 2000-gebieden worden verschillende categorieën van maatregelen uitgevoerd. De provincie Overijssel onderscheidt 4 categorieën maatregelen. De indeling is gebaseerd op enerzijds de mate van complexiteit en het risico dat een maatregel niet (op tijd) kan worden uitgevoerd en anderzijds de kosten die met een maatregel gepaard gaan. Deze indeling is gemaakt ten behoeve van aansturing vanuit de provincie.

De indeling is als volgt:

- Categorie A (= weinig complex / weinig risico met lage kosten): aansturing door de provincie is minimaal.
- Categorie B (= complex / hoog risico met lage kosten): provincie denkt vooraf mee.
- Categorie C (= weinig complex / weinig risico maar hoge kosten): financiën blijven voortdurend aandachtspunt en provincie stemt in met aanbesteding van de werkzaamheden.
- Categorie D (= complex / hoog risico en hoge kosten): provincie denkt vooraf mee over de uitvoering, financiën blijven voortdurend aandachtspunt en provincie stemt vooraf in met de wijze van uitvoering van de maatregelen en de aanbesteding van de werkzaamheden.

Conform het Programmaplan 2017* worden de afzonderlijke maatregelen gecategoriseerd. Zie voor de toegekende categorie per maatregel de verzameltabel in paragraaf 1.2.1 (tabel 1).

**Het Programmaplan 2017 wordt in 2021 geactualiseerd voor het gebruik in de tweede beheerplanperiode.*

§1.2 Scope van het IP

§1.2.1 Scope van het IP

Voorliggend IP geeft een beschrijving van alle maatregelen (minus M16 1ste periode en M17 1ste en 2de periode) die door NM in het Witte Veen worden uitgevoerd in de komende jaren, zie ook tabel 1 en bijlage 2a-b. De volgende documenten liggen ten grondslag aan de geplande maatregelen:

- M22, goedgekeurd door provincie tijdens projectgroep overleggen N2000 gemeente Haaksbergen (bijlage 1)
- Definitief Aanwijzingsbesluit (2013)
- Definitief Natura 2000 Beheerplan Witte Veen (2016) (1ste en 2de beheerplanperiode)
- Ontwerp Wijzigingsbesluit (2018)
- Veegbesluit provincie Overijssel (2018)
- Aanvullende wensen NM (2019).

Maatregelen		Locatie-codering	Achterliggend document	Beschikking	Categorie
M3	Dempen detailontwatering	Alle greppels	M22 en Beheerplan	LIFE	C
M5b	Herstellen zuidelijke damwand	WV-12	M22 en Beheerplan	LIFE	A
M13	Opschonen bestaande vennen	WV-19, WV-24, WV-32, WV-33, WV-37, WV-40 en WV-45	M22 en Beheerplan	LNV	A
M14	Kleinschalig plaggen	Habitattypen: H3130, H3160, (ZG)H4010A, H4030, H5130, ZGH6410, H7150	Beheerplan en Veegbesluit	LNV	A
M16	Opslag verwijderen (binnen habitattypen)	Zoekgebied in Habitattypen: H3130, H3160, (ZG)H4010A, H4030, H5130, ZGH6410, H7110B, (ZG)H7120, H7150	Beheerplan en Veegbesluit	LIFE	A
M18	Bekalken (daar waar M14 uitgevoerd wordt)	Habitattypen: (ZG)H4010A, H4030 en H3130, H3160, H5130, ZGH6410 en H7150	Beheerplan en (aanvullende wens NM)	LNV	A
	Verwijderen bos	WV-4, WV-9, WV-10, WV-13a-e, WV-14, WV-15, WV-21, WV-43	M22 en Beheerplan	LIFE	A
	(Her)plaatsen raster	Ter plaatse van werklocaties	M22 en Beheerplan	LIFE & LNV	A

	Herstellen voormalige vennen	WV-17, WV-18, WV-23 en WV-41	M22	LNv	C
	Afgraven fosfaatrijke toplaag	WV-1, WV-2, WV-3, WV-5, WV-6, WV-20, WV-25, WV-34, WV-38, WV-42 en WV-46	M22	LNv	C
	Plaatsen stuw	WV47-WV50	Wens beheerder	LIFE	A
	Herinrichten stuw	WV-16, WV-22 en WV-44	M22	LIFE	A
	Verwijderen stuw	WV-39	M22	LIFE	A
	Ophogen terrein	WV-26	M22	LNv	A
	Herinrichten afwateringssloot	WV-31	Wens beheerder	LIFE	A

Tabel 1 Verzameltabel inrichtingsmaatregelen Witte Veen

§1.2.2 Afwijkingen scope IP ten opzichte van N2000 Beheerplan en M22

M4: (naald) bos verwijderen

Uit de onderzoeksmaatregel M22 is gebleken dat het kappen van het (naald) bos ten zuiden van de hoogveen kern mogelijk een positief effect heeft op de instandhouding van het habitattypen H7120: 'Herstellend hoogveen'. NM kiest op dit moment bewust voor het handhaven van dit bos omdat dit een lange beheergeschiedenis heeft. Door het dempen van een aantal diepe watergangen wordt een 'afstervingsbeleid' gestart. Mocht na de 2de beheerplanperiode blijken dat het bos alsnog een negatieve invloed heeft op de hoogveen kern en natuurlijke afsterving onvoldoende optreedt, dan wordt de keuze voor het verwijderen van het bos heroverwogen. Het benodigde budget voor de voorbereiding en uitvoering van deze maatregel is niet opgenomen in voorliggend IP. Mocht herinrichting wenselijk blijken dan wordt hiervoor met een apart IP een beschikking aangevraagd.

M5a: Aanleg noordelijke damwand

Deze damwand is reeds aangelegd in 2007, op basis van M22 wordt geen onderhoud/herstelwerk nodig geacht.

M5b: Aanleg zuidelijke damwand

Deze damwand is reeds aangelegd in 2007. In het IP zijn de benodigde herstelmaatregelen opgenomen, in plaats van de aanleg. De herstelmaatregelen zijn noodzakelijk voor het optimaal functioneren van de damwand.

M15: Begrazing

De aanvullende beheermaatregel M15 dient conform de maatregelentabel uit het BP cyclisch uitgevoerd te worden, in de 1ste en 2de beheerplanperiode, in de habitattypen H4010A: 'Vochtige heiden' en H4030: 'Droge heiden'. Uit het Veegbesluit (2018) blijkt dat de maatregel ook cyclisch uitgevoerd moet worden in de habitattypen H5130: 'Jeneverbesstruwelen', H7120: 'Herstellend hoogveen' en H7150: 'Pioniervegetaties met snavelbiezen'. Begrazing wordt op dit moment al uitgevoerd als reguliere beheermaatregel (SNL). Ook in de in het BP voorgeschreven habitattypen worden reeds als SNL beheermaatregel begraasd. Aanvullende begrazing als N2000-herstelmaatregel (M15) wordt niet nodig geacht omdat begrazing ook in de toekomst plaatsvindt als reguliere SNL beheermaatregel.

M16: Opslag verwijderen (binnen habitattypen)

In het Veegbesluit (2018) staat maatregel M16: 'Opslag verwijderen' voor 20% van de habitattypen H5130, H6410 en H7150 benoemd. Op basis van eerdere ervaringen heeft NM echter geleerd dat 100% van het oppervlakte van de habitattypen vrijgesteld moet worden van opslag om deze maatregel succesvol te laten zijn. In voorliggend IP is er daarom voor gekozen om opslag te verwijderen in de volledige oppervlakte van de betreffende habitattypen.

M18: Bekalken

Conform Beheerplan kunnen enkel de habitattypen H4010A: 'Vochtige heiden' en H4030: 'Droge heiden' bekalkt worden. NM kiest in de praktijk voor een kalkgift met steenmeel op alle geplagde locaties. Door de verwerking van het steenmeel wordt het langzaam afgegeven. Dit zorgt voor een langere werking en voorkomt een 'piek' in de pH. Hiermee wordt de ontwikkeling van doelvegetaties, zoals klokjesgentiaan, op de plaglocaties gestimuleerd.

M21: Bekalking inzijsgebied 1x in 10 jaar, afh. van onderzoek M22

In het BP wordt het 1x per 10 jaar bekalken van het inzijsgebied genoemd als maatregel. De exacte invulling van deze maatregel is afhankelijk van de conclusies van M22. In M22 wordt, na het afgraven van de toplaag, een éénmalige kalkgift van de zeer zwak gebufferde zandbodems, hogerop de flanken van de te herstellen slenken, aanbevolen. Evenals bij M18 vindt ook hier de kalkgift plaats door het opbrengen van steenmeel. Verzuring van de bodem wordt hiermee voorkomen en de soortenrijkdom wordt bevorderd. NM volgt de adviezen uit M22 en wijkt hiermee onderbouwd af van de genoemde frequentie uit het Beheerplan.

Inrichting slenk nabij Bramerveldweg

Op de maatregelenkaart van M22 staat het (her)inrichten van een slenk nabij de Bramerveldweg. Deze maatregelen zijn in aangepaste vorm overgenomen in voorliggend IP. Het ontwerp is aangepast op de volgende punten:

- Het meest oostelijke ven dat hersteld dient te worden is bij nader inzien door dhr. J.W. Van 't Hullenaar toch van de maatregelenkaart gehaald. Het mogelijk verdrogende effect van dit ven op de oostelijk gelegen goed ontwikkelde vochtige heide wordt hiermee tegen gegaan.
- Op de maatregelenkaart van M22 staat het gedeeltelijk verplaatsen van de Bramerveldweg (fietspad) opgenomen als maatregel. NM heeft echter in het struweel langs dit fietspad Glimwormen aangetroffen. Kijkend naar de zeldzaamheid van deze soort heeft NM ervoor gekozen dit struweel te sparen en het fietspad niet te verplaatsen. Om de drooglegging van het fietspad ook in de toekomst te kunnen garanderen is ervoor gekozen om een voorde (met fietsbrug) aan te leggen.

Rasters om zwakgebufferde vennen en zure vennen

In het Beheerplan is als voorwaarde opgenomen (p. 61) dat bij het beheer van de vennen 50% van de vennen, die als veedrinkplaats dienen, uitgerasterd moet worden. Vertrapping van de oevers door het vee wordt hiermee voorkomen. NM kiest er echter bewust voor geen rasters rond de vennen te plaatsen, waardoor een aaneengesloten begrazingseenheid behouden blijft. De begrazingsdichtheid in het Witte Veen is relatief laag (1 GVE/5 ha). Uit ervaring heeft NM geleerd dat de begrazing geen negatief effect heeft op de kwaliteit van de vennen. Uit de SNL monitoring blijkt zelfs dat de ontwikkeling van de flora en fauna in de zwakgebufferde vennen positief is. Door de relatief lage begrazingsdruk vindt vertrapping van de vennen slechts in beperkte mate plaats. "Deze vertrapping moet als positief beoordeeld worden door het ontstaan van open pioniersplekjes, waar bijzondere flora van kan profiteren", zie bijlage 13 voor de gehele ecologische onderbouwing.

§1.2.3 Maatregelen afhankelijk van onderzoeken en/of besluiten

De aard en omvang van een aantal maatregelen is afhankelijk van de uitkomsten van (externe) onderzoeken en besluiten die nog uitgevoerd gaan worden in aanloop naar het definitief ontwerp.

Afhankelijk van de resultaten worden maatregelen al dan niet uitgevoerd en wordt de scope hierop aangepast. Het betreft de volgende maatregelen:

- De waterkwaliteit van de Natte Weide en de ecologische situatie van het omliggend terrein en het ven ten westen van de Natte Weide worden in de 1ste beheerplanperiode door de provincie gemonitord. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek wordt in de 2de beheerplanperiode de noodzaak en wijze van herinrichting van deze twee locaties bepaald. Eventuele maatregelen worden dan ook uitgevoerd. Het benodigde budget voor de voorbereiding en uitvoering van deze maatregelen is niet opgenomen in voorliggend IP. Mocht herinrichting wenselijk blijken, dan wordt hiervoor een apart IP opgesteld.
- Uit onderzoek (Tauw), in opdracht van het externe gebiedsproces, is gebleken dat de Buurserbeek een verdrogend effect heeft op de in het Witte Veen aanwezige Vochtige alluviale bossen (H91E0C). Maatregelen om dit verdrogende effect op te heffen worden in de 2de beheerplanperiode bepaald, voorbereid en uitgevoerd. De kosten voor deze maatregelen maken geen deel uit van voorliggend IP. Indien nodig wordt hiervoor te zijner tijd een separaat IP en beschikkingsaanvraag opgesteld.
- Eén graslandperceel in het plangebied wordt op dit moment nog door NM verpacht. Een gedeelte van dit perceel heeft het ontwikkelen van Vochtige heide als doelstelling gekregen. Na het uitvoeren van de geplande maatregel is agrarisch gebruik van dit gedeelte niet meer mogelijk. Daarom is op dit moment de grondregisseur van de provincie hierover in overleg met de pachter.
- Het plaatsen van peilbuizen is mogelijk noodzakelijk om de drooglegging van percelen/bebouwing/paden te monitoren. Met de hydroloog van de provincie is afgesproken (d.d. 10 februari 2020, dhr. F. Versteegen) dat deze peilbuizen opgenomen worden in het monitoringsplan van de provincie.

§1.2.4 Maatregelen externe gebiedsproces

Het externe gebiedsproces (gemeente Haaksbergen) voert de volgende N2000-herstelmaatregelen uit:

Maatregel	Omschrijving	uitvoering
M1a	Verminderen ontwatering door sloten ten westen begrenzing te verondiepen c.q. dempen	1ste periode
M1b	Verminderen ontwatering door sloten ten oosten (dus in Duitsland) te verondiepen c.q. dempen	2de -3de periode
M2	Verondiepen van de Hegebeek en inrichten percelen Jannink	1ste periode
M22	Onderzoek naar nut en noodzaak i.r.t. M1	1ste periode

Tabel 2 Maatregelen uitgevoerd door externe gebiedsproces

§1.3 Leeswijzer

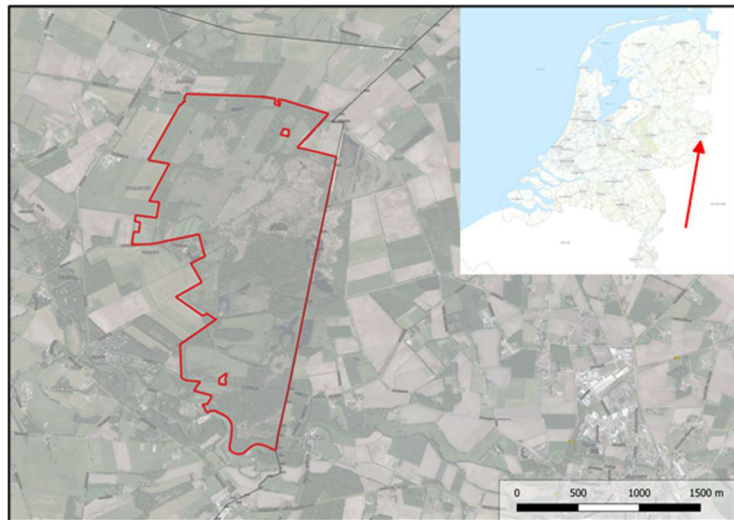
In **hoofdstuk 2** wordt na een korte gebiedsbeschrijving, ingegaan op de, vanuit de Natura 2000, gestelde doelen en knelpunten voor het Witte Veen. De uitwerking van de N2000-herstelmaatregelen vindt plaats in **hoofdstuk 3**. In **hoofdstuk 4** wordt een overzicht gegeven van de benodigde vergunningen en onderzoeken. Daarnaast is er aandacht voor risicobeheersing, de betrokken stakeholders en wordt er kort in gegaan op de benodigde communicatie tijdens de planvoorbereidings- en uitvoeringsfase. In **hoofdstuk 5** wordt de aanbesteding en de uitvoeringsbegeleiding nader toegelicht. Daarnaast wordt de projectverantwoording van de N2000-herstelmaatregelen aan de provincie omschreven. **Hoofdstuk 6** geeft een omschrijving van het benodigde beheer en monitoring na het uitvoeren van de maatregelen, hiermee worden de resultaten t.o.v. de gestelde doelstellingen gevolgd. In **hoofdstuk 7** wordt tenslotte ingegaan op de planning van de maatregelen. In dit hoofdstuk wordt ook een overzicht gegeven van het benodigde budget voor het uitvoeren van de planvoorbereiding, de bouwkosten en de projectverantwoording.

2 Doelen en knelpunten

§2.1 Natura 2000-gebied Witte Veen

§2.1.1 Gebiedsomschrijving

Het Natura 2000-gebied Witte Veen is gelegen aan de Duitse grens, ten oosten van het dorp Haaksbergen en ten zuiden van Enschede (zie figuur 1). Het Nederlandse deel van Witte Veen beslaat een oppervlakte van circa 290 hectare. Samen met het Duitse Wittes Venn vormt het een aaneengesloten grensoverschrijdend hoogveenlandschap. Het Nederlandse Witte Veen is een natuurgebied dat in de kern bestaat uit een hoogveen met hieromheen droge - en vochtige heiden, voedselarme poelen en berkenbossen. Aan de noordzijde wordt het Witte Veen begrensd door de Hegebeek en ten zuiden door de Buurserbeek. In de 19e eeuw

Figuur 1 Ligging Natura 2000-gebied Witte Veen (rode grens)

bestond het Witte Veen voornamelijk uit heide- en hoogveengebieden, maar door turfwinning, ontginning en de aanplant van bossen is het hoogveengebied in de loop van de tijd grotendeels verdwenen. NM is vanaf 1982 eigenaar & beheerder van het Witte Veen, sindsdien is men bezig met het herstel van de oorspronkelijke hoogveengedeelten (Ministerie van LNV, 2018).

Het hoogveen in het Witte Veen bestaat uit een veenputtencomplex waar na de aanleg van de (damwand)kaden in 2007 weer hoogveenregeneratie plaatsvindt. Het Witte Veen vormt samen met het Aamsveen, het Haaksbergerveen en het Duitse Wittes Venn een keten van hoogvenen op de Nederlands/Duitse grens (Natuur en Milieu, 2016).

De bodem van het Witte Veen bestaat uit zand met zeer ondiep keileem. Hierdoor stagneert regenwater en komen in het gehele gebied plaatselijk zeer natte omstandigheden voor (Natuur en Milieu, 2016).

Ten westen van het hoogveen is een mozaïek van vochtige en droge heiden dat afgewisseld wordt door zure - en zwakgebufferde vennen. Plaatselijk komt ook blauwgrasland tot ontwikkeling, zie voor locaties bijlage 3. Het Witte Veen raakt steeds verder verboost en wordt doorsneden door een fijnmazig patroon van sloten en greppels (Bell Hullenaar, 2018).

In voorliggend IP worden diverse toponiemen voor de lokalisering van maatregelen gebruikt. Zie voor de ligging van deze deelgebieden de toponiemenkaart in bijlage 4.

§2.1.2 Ecohydrologische systeemanalyse (M22)

Ondanks dat door de aangelegde damwanden in het hoogveen tegenwoordig weer regeneratie van het hoogveen plaatsvindt is de hydrologische situatie van het Witte Veen nog niet op orde. De aanwezigheid van opslag in de randen van het hoogveen en de directe zone er omheen zorgt ervoor dat, door het grote verdampingsverlies, verdroging van het systeem optreedt. Daarnaast zorgt de aanwezigheid van een grote hoeveelheid detailontwatering voor verdroging van het systeem.

Als gevolg van het voormalig agrarisch gebruik van percelen verspreid in het Witte Veen is de bodem van deze percelen verrijkt met fosfaat. Afspoeling van dit fosfaat heeft een negatief effect op de aanwezige zure en zwakgebufferde vennen. Om de ecologische kwaliteit van het gebied te herstellen, dient de hydrologische situatie in het gebied verbeterd te worden. De maatregelen voortkomend uit M22 voorzien hierin (Bell Hullenaar, 2018).

§2.2 Instandhoudingsdoelen

In deze paragraaf worden de kernopgaven en instandhoudingsdoelstellingen voor het Witte Veen beschreven. Daarnaast worden de knelpunten benoemd welke verholpen moeten worden zodat de kernopgaven en instandhoudingsdoelstellingen behaald kunnen worden.

§2.2.1 Kernopgaven

Het Witte Veen heeft twee kernopgaven:

- verbetering kwaliteit herstellende hoogvenen H7120 met het oog op ontwikkeling van actieve hoogvenen (hoogveenlandschap) *H7110_A (Opgave 7.05);
- herstel van randzones van herstellende hoogvenen H7120 met onder andere hoogveenbossen *H91D0, zure vennen H3160, galigaanmoerassen *H7210 (Opgave 7.06).

Figuur 2 Kernopgaven (Natuur en Milieu, 2016)

Voor de eerste planperiode geldt een behoudsdoelstelling van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen zie figuur 3 in paragraaf 2.2.2. Een uitbreiding van de oppervlaktes of verbetering van de kwaliteit vindt plaats in de tweede en derde periode.

§2.2.2 Instandhoudingsdoelen

In figuur 3 staan de instandhoudingsdoelen voor het Witte Veen weergegeven. Deze doelen mogen in de eerste planperiode in kwaliteit en oppervlakte niet achteruit gaan (Natuur en Milieu, 2016).

		Doel		Huidig areaal (opp in ha	Huidige kwaliteit (indien voorkomend: per deelopp. aangeven)	Trend in areaal (tot nu toe)	Trend in kwaliteit (tot nu toe)
		Oppervlakte	Kwaliteit				
Habitattypen uit AWB							
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	>	2,0	G?	=	=
H3160	Zure vennen	=	=	0,02	G?	=	=
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	=	>	13,1	Gm	=	=
H4030	Droge heiden	=	=	14,4	G	=	=
H91D0	*Hoogveenbossen	=	=	0,55	?	?	?
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes) ¹	>	>	0,30	G	+	+
H1166	Kamsalamander	=	>	?	?	?	?

Legenda
Doelstelling en huidige kwaliteit:
= Behoudsdoelstelling
> Uitbreiding- of verbeterdoelstelling
G Goede kwaliteit
M Matige kwaliteit
Gm Overwegend goede kwaliteit, lokaal matig ontwikkeld
Mg Overwegend matige kwaliteit, lokaal goed ontwikkeld

Trend in oppervlakte of kwaliteit:
+ Positieve trend
- Negatieve trend
= Stabiele trend
? Trend onbekend
? Informatie ontbreekt

Figuur 3 Instandhoudingsdoelstellingen Witte Veen

§2.2.3 Wijzigingsbesluit

In artikel 37 van het 'Ontwerp-wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden' zijn de volgende habitattypen toegevoegd aan de aanwijzing van het Natura 2000-gebied Witte Veen:

Artikel 37

- In het besluit van 23 mei 2013 (PDN/2013-054; Stcrt. 2013, 14643) tot aanwijzing van **Witte Veen** als Natura 2000-gebied zijn in artikel 1, tweede lid, de volgende habitattypen toegevoegd:
 - H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland
 - H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
 - H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is
 - H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Figuur 4 Ontwerp-wijzigingsbesluit (min LNV, 2018)

§2.2.4 Knelpunten

Om de voor het Witte Veen vastgestelde instandhoudingsdoelen te halen speelt het oplossen van belangrijke hydrologische knelpunten een grote rol. Maatregelen waarmee de verdroging tegen gegaan wordt zijn hiervoor noodzakelijk. Zie figuur 5 voor de in het Natura 2000 Beheerplan genoemde knelpunten wat betreft de hydrologie, beheer en inrichting (Natuur en Milieu, 2016).

Naast de hierboven genoemde knelpunten spelen in het Witte Veen ook knelpunten ten aanzien van de atmosferische stikstofdepositie (Natuur en Milieu, 2016). Zie voor de mate van overschrijding figuur 6.

Knelpunt		Habitattypen						Opmerkingen
		H3130 - Zwakgebufferde vennen	H3160 - Zure vennen	H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	H4030 - Droge heiden	H91D0 - *Hoogveenbossen	H7110B - *Actieve hoogvenen (heldeveentjes)	
Hydrologie								
K1	Ontwatering van landbouwgronden buiten Natura 2000-gebied (Nederland en Duitsland).	G	G	G		G	G	Leidt tot verlaging en toename fluctuatie waterstand, en verzuring door verminderde toestroom basenhoudend grondwater
K2	Drainerende werking verdiepte Hegebeek.	G	G	G		G	G	zie 1)
K3	Ontwatering door grondwateronttrekking voor landbouw	G	G	G		G	G	zie 1); er is onvoldoende zicht op actueel aanwezige kleine onttekkningen van grondwater in omgeving en effecten daarvan.
K4	Ontwatering door drainerende werking waterlopen binnen Natura 2000-gebied	G	G	G		G	G	zie 1)
K5	Toename verdamping door aanplant naaldbos in het verleden, en bosopslag			?			?	Leidt mogelijk tot verlaging grondwaterstand
K6	Ontwatering door wegzijging onder leemkade	?	?	?		?	G	Leidt tot te lage waterstanden en afname aanvoer buffering
K7	Ontwatering door laterale afstroming hoogveen						G	Leidt tot te lage waterstanden
K8	Externe eutrofiëring als gevolg van toestroom van vermist grondwater door bemesting van intrekgebieden binnen en buiten het Natura 2000-gebied.	?	?	?		?	?	Onbekend is of toestroom optreedt van nitraat en/of sulfatrijk grondwater dat op de dekzandruggen is geïnfiltrerd.
K9	Verruiging/ vergrassing/ bosopslag door eutrofiëring en successie.			G	G	?	G	Leidt tot waterverlies door verdamping en concurrentie om licht
K10	Bosvorming door verdroging						K	

Legenda	
G	Effect aangetoond of waarschijnlijk: groot knelpunt;
K	Effect aangetoond of waarschijnlijk: klein knelpunt;
?	Effect mogelijk.

Legenda
 G Effect aangetoond of waarschijnlijk: groot knelpunt;
 K Effect aangetoond of waarschijnlijk: klein knelpunt;
 ? Effect mogelijk.

Figuur 5 Knelpunten in hydrologie, beheer en inrichting (Overijssel, 2016)

Knelpunt		Habitattypen						Opmerkingen
		H3130 - Zwakgebufferde vennen	H3160 - Zure vennen	H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	H4030 - Droge heiden	H91D0 - *Hoogveenbossen	H7110B - *Actieve hoogvenen (heldeveentjes)	
Atmosferische depositie								
	Kritische depositiewaarde (mol N/ha/jr)	571	714	1214	1071	1786	786	KDW gaat uit van meest kritische hoogveenhersteldoel
K11	Overschrijding KDW in 2015	X	X	X	X	-	X	resterende % vallen in klasse n.v.t.
K12	Overschrijding KDW in 2030	X	X	X	X	-	X	resterende % vallen in klasse n.v.t.
K13	Vroegere overschrijding KDW	0	0	0	0	0	0	

Figuur 6 Atmosferische depositie habitattypen Witte Veen (Overijssel, 2016)

3 Maatregelen

Dit hoofdstuk geeft een omschrijving van alle voorgenomen herstelmaatregelen in het Witte Veen. Alle maatregelen, inclusief locatie-codering, zijn terug te vinden in tabel 1 en op de maatregelenkaart, bijlage 2a-b. De locaties van de maatregelen zijn gebaseerd op de habitattypenkaart van het Geoportaal van de provincie Overijssel, d.d. 7 juli 2016, zie bijlage 3. Alle maatregelen worden uitgevoerd conform de voorwaarden beschreven in de natuurtoets. De geactualiseerde natuurtoets wordt in september 2021 als bijlage 5 aan het IP toegevoegd.

§3.1 Herstelmaatregelen

§3.1.1 M3: Dempen detailontwatering

In het Witte Veen is relatief veel detailontwatering aanwezig. Deze detailontwatering heeft in meer of mindere mate een drainerend en hiermee verdrogend effect. Om het hydrologisch systeem van het Witte Veen te herstellen, worden verschillende greppels/watergangen gedempt. Met het dempen van de detailontwatering neemt de drainerende werking op het hoogveen af, waardoor onder andere de vennen in het Witte Veen weer gevoed worden (Bell Hullenaar, 2018). Als gevolg van deze maatregelen blijft de hoogste grondwaterstanden over een langere periode gehandhaafd. Dit is in lijn met de herstelstrategie van alle onderstaande habitattypen. Er wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het hydrologisch herstel van :

- H3130: 'Zwak gebufferde vennen' (Arts et al., 2012a)
- H3160: 'Zure vennen' (Arts et al., 2012b)
- H4010A: 'Vochtige heiden' (Beije et al., 2012c)
- H91D0: 'Hoogveenbossen' (Beije en Smits, 2012)
- H7110B: 'Actieve hoogvenen' (heideveentjes) (Jansen et al., 2012a)
- H7120: 'Herstellende hoogvenen' (Jansen et al., 2012b)
- H7150: 'Pioniervegetaties met snavelbiezen' (Beije et al., 2012b)

De drainerende detailontwatering wordt gedempt met leemhoudend zand. Alle te dempen greppels/watergangen zijn in het veld geïnventariseerd. In totaal wordt circa 23,5 kilometer watergang gedempt met dieptes variërend tussen 20-100 cm en bodembreedtes variërend tussen 25-700 cm. Om deze watergangen te dempen is circa 12.000m³ leemhoudend zand nodig.

Bij het dempen van de berm sloten langs de Bramerveldweg blijft minimaal 60% van het struweel behouden in verband met de aanwezigheid van glimwormen. Tevens zorgt dit voor (behoud van) diversiteit en structuur in het terrein.

Om de detailontwatering te kunnen dempen zónder dat (grond)wateroverlast bij derden optreedt heeft Bell Hullenaar een hydrologische effectstudie uitgevoerd, zie bijlage 14. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat op de volgende locaties mitigerende maatregelen uitgevoerd moeten worden:

- Ten zuiden van de Hegeveldweg 14 dient een greppel gegraven te worden (WV-7);
- Ten oosten van de Wargerinksweg 57 dient een randsloot gegraven te worden (WV-35);
- In de Bramerveldweg, ter hoogte van de te graven sloot, dient een voorde met een eenvoudige overgang voor fietsers aangelegd te worden (WV-11);
- Ten westen van hoogveenkern in Witteveenweg, de Bramerveldweg ter hoogte van de te ontgraven sloot en zandpad ten oosten van voormalige aspergekwekerij dienen lage delen in paden plaatselijk opgehoogd te worden (WV-8 & WV-36). Daarnaast wordt een nieuwe toegang voor perceel WV-36 ingericht;
- Ten westen van de Leemkoelplas wordt het zandpad (WV-51) plaatselijk opgehoogd zodat voorkomen wordt dat water uit het Witte Veen richting de camping stroomt;

Alle mitigerende maatregelen worden, voor nadere uitwerking, voorbesproken met de betreffende grondeigenaar of de direct aanwonenden.

Deze maatregel valt onder de LIFE beschikking.

§3.1.2 Verwijderen bos

Verbossing van het Witte Veen heeft in de afgelopen decennia geleid tot oppervlakteverlies en verdroging van de aangewezen habitattypen. Dit is een groot knelpunt voor de habitattypen H4010A: 'Vochtige heiden (hogere zandgronden)', H4030: 'Droge heiden' en H7110B: 'Actieve hoogvenen (heideveentjes)' en H7120: 'Herstellend hoogveen' (Bell Hullenaar, 2018). Verbossing vormt tevens een knelpunt voor de habitattypen H3130: 'Zwak gebufferde vennen' en H3160: 'Zure vennen' als gevolg van verzuring en vermesting door het inwaaien van blad en de invang van atmosferische depositie.

Om verdere verbossing en verdroging van deze habitattypen te verminderen wordt een deel van het aanwezige bos verwijderd. Dit voorkomt in de eerste plaats de successie van heide naar bos (Beije et al., 2012c; Beije et al., 2012d). Tevens zorgt het ervoor dat de verdroging door verdampingsverlies vermindert, waarmee de hydrologische situatie in het Witte Veen verbetert. Dit ten gunste van de habitattypen H7120: 'Herstellende hoogvenen' en H7110: 'Actieve hoogvenen' (Jansen et al., 2012b; Jansen et al., 2012a). Daarnaast wordt bos plaatselijk verwijderd voor de ontwikkeling van de habitattypen H3130: 'Zwak gebufferde vennen' en H3160: 'Zure vennen'. Het verwijderen van bos is hier vooral nodig om het inwaaien van blad en de invang van atmosferische depositie te verminderen, zodat de verzuring en vermesting van de vennen afneemt (Arts et al., 2012a; Arts et al., 2012b).

Voor alle maatregellocaties (zie tabel 3) waar bos verwijderd wordt, geldt dat bijna alles verwijderd wordt (ca. 20 ha). Het bos bestaat voornamelijk uit berk en grove den. Circa 90 % van het vrijkomende hout (stam, tak- en top hout) wordt afgevoerd. De overige 10 procent blijft in het gebied achter (zowel staand als liggend). Circa 70 % van de stobben blijft om ecologische redenen in de bodem achter, de overige stobben worden gefreesd om het toekomstige maaibeheer mogelijk te maken.

Ten zuiden van het te herstellen ven (WV-41) en ten noorden van het Markslag is een brede strook met bos en struweel ontstaan. De buitenste strook betreft voornamelijk rododendrons. Dit bos heeft een verdrogende werking op het te herstellen ven H3130: 'Zwak gebufferde vennen' (Bell Hullenaar, 2018).

Om dit negatieve effect op het ven te verminderen, wordt het bos omgevormd zodat de ontwikkeling van het habitatype H3130: 'Zwak gebufferde vennen' weer op gang komt (Arts et al., 2012a; Arts et al., 2012b).

Alle historische lanen, plaatselijk voorkomend hoogveenbos en markante bomen zoals meerstammige exemplaren en wilde gagel en wilgen, blijven gehandhaafd. Voorafgaand aan de uitvoering wordt het te handhaven bos door de toezichthouder/beheerteammedewerker van NM in het veld gemarkeerd.

5 juli 2021: Al het te verwijderen bos wordt gecompenseerd. De provincie Overijssel is verantwoordelijk voor de compensatie, deze vindt plaats binnen de looptijd van de 'Bossenstrategie'.

Deze maatregel valt onder de LIFE beschikking.

Locatie	Boomsoort	Behouden	St/are	Diameter (cm)	Oppervlakte (ha)
WV-4	Berk	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	10 st/are	20-40 cm	331 are
WV-9	Berk & Grove den	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	5 st/are	20-30 cm	191 are
WV-10	Berk	Eikenlaan ten noorden vak + markante/ecologisch waardevolle bomen	20 st/are	gem. 20 cm	152 are
WV-13a	Grove den & berk	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	20 st/are	10-20 cm	78 are
WV-13b	Berk	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	5 st/are	20-50 cm	205 are
WV-13c	Berk	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	5 st/are	gem. 10 cm	15 are
WV-13d	Grove den & berk	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	20 st/are	10-20 cm	199 are
WV-13e	Grove den & berk	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	10 st/are	10-30 cm	382 are
WV-14	Berk & Grove den	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	5 st/are	20-30 cm	60 are
WV-15	Berk	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	10 st/are	10-30 cm	10 are
WV-21	Berk	Enkele markante/ecologisch waardevolle bomen	20 st/are	gem. 20 cm	89 are
WV-27	Eik & Haagbeuk		5 st/are	20-40 cm	28 are
WV-43	Berk en rododendrons	Eiken(laan) handhaven	10 st/are	gem. 20 cm	0,68 ha

Tabel 3 Veldkenmerken Verwijderen bos

§3.1.3 M5b: Herinrichten damwand

De waterhuishouding in het hoogveenrestant is niet optimaal, waardoor de instandhouding en verbetering van de kwaliteit van habitattypen H7120: 'Herstellende hoogvenen' in de richting van habitattypen H7110: 'Actieve hoogvenen' in het Witte Veen kwetsbaar is. De zuidelijke veendijk met houten damwand (WV-12) heeft vijf overlopen, waarvan vier vaste. Deze vaste overlopen maken de houten constructie kwetsbaar. Op sommige plekken zijn kieren ontstaan waardoor het waterpeil beneden het beoogde stuwpeil wegzakt. In de toekomst neemt het reeds ingezette rottingsproces verder toe. Daarnaast belemmeren de vaste overlopen een eventuele verdere peilverhoging (a.g.v.

autonome veen-groei) in het compartiment. De vaste overlopen hebben ook geen duidelijke functie aangezien het water zich via een overloop goed kan verspreiden over het benedenstroomse compartiment. Er kan bij het zuidelijke compartiment ook volstaan worden met één afvoerstuw (Bell Hullenaar, 2018). De vier vaste overlopen worden daarom afgesloten met vaste schotbalken, waartegen een folie of bentonietmat wordt geplaatst om eventuele kieren af te dichten. De overlaat met regelbaar peil blijft behouden in zijn huidige vorm.

Deze maatregel valt onder de LIFE beschikking.

§3.1.4 M13: Opschonen bestaande vennen

Door de afstroming van fosfaatrijk water zijn een aantal vennen geëutrofiëerd. Dit is een knelpunt voor H3130: 'Zwak gebufferde vennen'. Voor het herstel, instandhouding en kwaliteitsverbetering van H3130: 'Zwak gebufferde vennen' worden de vennen WV-19, WV-24, WV-32, WV-33, WV-37, WV-40 en WV-45 (totale oppervlakte ca. 5,8 ha) opgeschoond (Bell Hullenaar, 2018). Dit wordt gedaan door organische sedimenten te verwijderen conform de herstelstrategie (Arts, 2012a). Met de organische sedimenten worden opgehoopte nutriënten (stikstof, fosfaat, koolstof), zuur (gereduceerde zwavelverbindingen) en basische kationen (bufferstoffen) uit het systeem verwijderd. De kwaliteit van de zwak gebufferde vennen neemt hierdoor toe, waardoor de vennen langer in stand blijven en herverzuring minder snel optreedt.

Met een nog uit te voeren waterbodemonderzoek wordt de slibdikte bepaald. Ook de kwaliteit van het te verwijderen slib wordt daarbij vastgesteld. Conform de gedragscode natuurbeheer blijft tijdens de uitvoering een deel van het sediment achter als schuilgelegenheid voor fauna. Op dit moment wordt in het IP en de bijbehorende begroting er vanuit gegaan dat al het vrijkomende materiaal uit het gebied moet worden afgevoerd. Zie tabel 4 voor de veldkenmerken van de op te schonen bestaande vennen.

Deze maatregel valt onder de LNV aanvraag.

Codering maatregel- lenkaart IP	Codering boorstaat B- ware	Omschrijving maatregel	Diepte (m-mv)	Oppervlakte (m2)	Vrijkomend materiaal (m3)
WV-19		Schonen bestaand ven	ntb	6459 m2	ntb
WV-24		Schonen bestaand ven	ntb	932 m2	ntb
WV-32		Schonen bestaand ven	ntb	4156 m2	ntb
WV-33		Schonen bestaand ven	ntb	8858 m2	ntb
WV-37		Schonen bestaand ven	ntb	7768 m2	ntb
WV-40		Schonen bestaand ven	ntb	1053 m2	ntb
WV-45		Schonen bestaand ven	ntb	28922 m2	ntb

Tabel 4 Veldkenmerken opschonen bestaande vennen

§3.1.5 M14: Kleinschalig plaggen incl. bekalken

Verzuring en vermessing is een knelpunt voor de habitattypen H3130: 'Zwakgebufferde vennen', H3160: 'Zure vennen', (ZG)H4010A: 'Vochtige heiden', H4030: 'Droge heiden', H5130: 'Jeneverbesstruwelen', ZGH6410: 'Blauwgraslanden' en H7150: 'Pioniervegetaties met snavelbiezen'. In deze habitattypen wordt kleinschalig geplagd, na het plaggen vindt een kalkgift met steenmeel plaats. Deze maatregel draagt bij aan behoud en kwaliteitsverbetering van de habitattypen.

Verspreid over een periode van 6 jaar, worden iedere twee jaar 2 locaties van elk circa 800m² kleinschalig geplagd. In totaal wordt op drie momenten een totaal oppervlakte van ca. 5.000m² kleinschalig geplagd, zie bijlage 2b voor de geselecteerde plaglocaties. Om tot de selectie van de plaglocaties te komen heeft een beheerteammedewerker van NM de locaties beoordeelt (mate van vergrassing >30%). Hoe sterker een locatie vergrast is, hoe hoger de prioriteit voor het uitvoeren van de maatregel is. Deze inschatting wordt gemaakt op basis van jarenlange ervaring en een gedegen terreinkennis van de beheerteammedewerker. Mogelijk wordt deze maatregel ook nog uitgevoerd in de hierop volgende beheerplanperiode.

Het plaggen van de bodem wordt uitgevoerd met een kraan op rupsonderstel (maximaal 8 ton) om bodemverdichting tot een minimum te beperken. Hierbij wordt een plagdiepte van 5-10cm aangehouden. Door een licht wisselende plagdiepte aan te houden en te plaggen in korte stroken van enkele meters breed, ontstaat een gradiëntrijke en structuurrijke vegetatie. Het bij het plaggen vrijkomende materiaal vervalt aan de aannemer en wordt uit het terrein afgevoerd.

Na het afplaggen van de bodem vindt een kalkgift plaats met steenmeel. Hiervoor wordt een hoeveelheid van ca. 20 kg per are aangehouden.

Deze maatregel valt onder de LNV aanvraag.

§3.1.6 M16: Opslag verwijderen

In de Habitattypen H3130: 'Zwakgebufferde vennen', H3160: 'Zure vennen', (ZG)H4010A: 'Vochtige heiden', H4030: 'Droge heiden', H5130: 'Jeneverbesstruwelen', ZGH6410: 'Blauwgraslanden', H7110B: 'Actieve hoogvenen (heideveentjes)', (ZG)H7120: 'Herstellend hoogveen' en H7150: 'Pioniervegetaties met snavelbiezen' is verbossing een van de knelpunten die tot habitatverlies leidt. In alle hierboven genoemde habitattypen wordt daarom jaarlijks opslag (dbh <10cm) verwijderd.

Verspreid over de genoemde habitattypen wordt in een periode van 6 jaar, het totale oppervlak vrijgesteld van opslag. In totaal komt dit neer op een oppervlakte van ca. 60 ha, zie bijlage 2b. De opslag wordt door de aannemer gerooid met een minikraan met klem en op rillen gelegd zodat beschutte plekken voor diverse diersoorten ontstaan.

Deze maatregel valt onder de LIFE beschikking.

§3.1.7 Herplaatsen begrazingsraster

Een gedeelte van het reeds aanwezige begrazingsraster bevindt zich in maatregellocaties. Om de werkzaamheden succesvol uit te kunnen voeren, dient het raster op deze locaties tijdelijk te worden verwijderd. Na afronding van de werkzaamheden op de betreffende locatie dient het raster herplaatst te worden.

Om de Schotse hooglanders tijdens de uitvoering van de maatregelen uit het werkgebied te houden, wordt een tijdelijk raster geplaatst. NM voert de hiervoor benodigde werkzaamheden zelf uit. Dit is meegenomen in de capaciteitsraming, bijlage 10.

Deze maatregel valt afhankelijk van de locatie zowel onder de LIFE als LNV beschikking.

§3.1.8 Herstellen voormalige vennen

Ontginning in het verleden heeft ervoor gezorgd dat een aantal vennen in het Witte Veen zijn verdwenen. De afname van het aantal vennen heeft direct geleid tot het kleiner worden van het leefgebied van de kamsalamander. De kamsalamander is een habitatrichtlijnsoort met een behoudsdoelstelling voor de omvang van het leefgebied en een uitbreidingsdoelstelling voor de kwaliteit van het leefgebied.

Om verdere achteruitgang van het leefgebied van kamsalamander te voorkomen, worden de voormalige vennen hersteld. Dit zorgt ook voor uitbreiding van habitattypen H3130: 'Zwak gebufferde vennen' en in sommige gevallen H3160: 'Zure vennen'.

De te herstellen vennen WV-17, WV-18, WV-23 & WV-41 (veldkenmerken zie tabel 5) worden ontgraven tot op het oorspronkelijke bodempeil (niet-geroerde grond). De ontgravingsdieptes van de vennen zijn afgeleid uit de boorstaten die door B-ware zijn opgesteld in het kader van M22, (Bell Hullenaar, 2018). Ontgravingsdieptes liggen tussen de 20-45 cm. Bij het ontgraven van een totale oppervlakte van ca. 9.333m² komt ca. 2.465m³ grond vrij.

Normaliter wordt voor de realisatie van een voor kamsalamander geschikt ven gerekend met een talud van minimaal 1:6 (mededeling dhr. J. Braad, 2018). Hierdoor is enkel sprake van een laagte in het terrein. Omdat ter plaatse van de vennen leem in de bodem voorkomt, zal op de locaties van de vennen in nattere perioden regenwater stagneren. Dit heeft een positieve uitwerking op de door regenwater gevoede zure vennen.

In het Natura 2000 Beheerplan staat het bekalken van het inrijgebied (M21) als mogelijkheid genoemd. Uit M22 (Bell Hullenaar, 2018) blijkt dat het uitvoeren van deze maatregel niet nodig is, omdat er al voldoende (zwak) gebufferd grondwater in het gebied aanwezig is (pp. 77). De locaties worden daarom niet bekalkt.

Voorafgaand aan de grondwerkzaamheden wordt op een aantal locaties de aanwezige vegetatie gemaaid. Vervolgens wordt de zode gefreesd. Op locaties met veel houtige opslag wordt deze opslag rond het ven verwijderd. De vrijkomende grond en groenafval valt aan de aannemer die de werkzaamheden uitvoert en wordt uit het gebied afgevoerd.

Deze maatregel valt onder de LNV aanvraag.

Codering maatregelenkaart IP	Codering boorstaat B-ware	Omschrijving maatregel	Diepte (m-mv)	Oppervlakte (m ²)	Vrijkomend materiaal (m ³)
WV-17	WV-16	Ontgraven ven	0,35 m-mv	2599 m ²	909 m ³
WV-18	WV-18	Ontgraven ven	0,30 m-mv	1154 m ²	346 m ³
WV-23	WV-17	Ontgraven ven	0,25 m-mv	2029 m ²	507 m ³
WV-41	WV-47	Ontgraven ven	0,20 m-mv	3504 m ²	701 m ³

Tabel 5 Veldkenmerken herstellen voormalige vennen

§3.1.9 Afgraven fosfaatrijke toplaag

De aanwezigheid van fosfaat in het bovenste deel van de bodem vormt een knelpunt voor de randzones van het herstellende hoogveen en de zwak gebufferde vennen. Laterale afspoeling van grondwater door deze fosfaatrijke toplaag zorgt voor eutrofiëring van het omliggende terrein. Hierdoor wordt de kwaliteit en de ontwikkeling van vochtige en droge heiden (H4010a en H4030), zwak gebufferde dan wel zure vennen (H3130 en H3160) en herstellende hoogvenen (H7120) in aangrenzende laagten beperkt.

Om de kwaliteit te verbeteren en ontwikkeling van deze habitattypen op korte termijn te bevorderen, wordt de fosfaatrijke toplaag op een aantal locaties afgegraven (Bell Hullenaar, 2018). Dit is conform de herstelstrategie van herstellende hoogvenen, en droge en natte heiden (Beije et al., 2012c; Beije et al., 2012d; Jansen et al., 2012b).

De afgravingsdieptes variëren tussen de 10-40 cm (specificaties zie tabel 6). De grond die vrijkomt bij het afgraven vervalt aan de aannemer en wordt uit het terrein afgevoerd, in totaal circa 77.230m³. Bij het afgraven van de toplaag wordt rekening gehouden met het voorkomen van verstoring van onderliggende storende lagen. Om op dat moment de juiste keuzes te kunnen maken is tijdens de uitvoering een deskundig toezichthouder aanwezig. In bijlage 7 is een toelichting gegeven op de werkwijze van het berekenen van de ontgravingsdieptes.

Om de vestiging van doelsoorten te bevorderen wordt op 30% van de afgegraven oppervlakte maaisel uit goed ontwikkelde referentielocaties uitgestrooid. Deze locaties worden nog bepaald. Hierbij wordt plaatselijk ook wat grond van de referentielocatie toegevoegd, zodat ook schimmels en bodemfauna uit de referentielocatie overgezet worden.

Op de locatie van de zeer zwak gebufferde zandbodems, hogerop de flanken van de te herstellen slenken, wordt na het afgraven van de toplaag een eenmalige steenmeelgift toegepast om verzuring te voorkomen en de soortenrijkdom te vergroten.

Plaatselijk wordt de fosfaatrijke bovengronds niet afgegraven om zo belangrijke struwelen en bosjes te behouden die zorgen voor structuurrijkdom en die waardevol zijn voor fauna (Bell Hullenaar, 2018).

Deze maatregel valt onder de LNV aanvraag.

Locatie	Afgravingsdiepte (cm)	Oppervlakte (ha)	Te ontgraven (m ³)
WV-1	15 cm	33 are	501 m ³
WV-2	40 cm	29 are	1173 m ³
WV-3	10 cm	277 are	2768 m ³
WV-5	30 cm	153 are	4596 m ³
WV-6	15 cm	119 are	1785 m ³
WV-20*	25 cm	491 are	12273 m ³
WV-25	30 cm	1,30 ha	3892 m ³
WV-34	25 cm	4,91 ha	12264 m ³
WV-38	40 cm	616 are	24654 m ³
WV-42	30 cm	2,67 ha	7999 m ³
WV-46	15 cm	4,49 ha	6734 m ³

Tabel 6 Overzicht uitvoeringslocaties afgraven fosfaatrijke toplaag

**Potentie voor ontwikkeling H6410: 'Blauwgrasland'*

§3.1.10 Plaatsen stuwen

In de randzone van het Witte Veen worden in overleg met de aanliggende grondeigenaren nieuwe schot-balkstuwijtjes geplaatst (WV-47 - WV-50). Deze stuwen komen in sloten net buiten het Witte Veen te liggen zodat het water in de bufferzone van het Witte Veen langer vastgehouden wordt. Het plaatsen van de stuwen heeft geen direct effect op habitattypen maar zorgt wel voor een verbetering van het functioneren van het systeem.

Deze maatregel valt onder de LIFE beschikking.

§3.1.11 Herinrichten stuwen

In het Witte Veen zijn een aantal stuwen aanwezig die van belang zijn voor de afwatering van het gebied. Wanneer de stuwen goed functioneren, dragen deze bij aan de instandhouding, kwaliteitsverbetering en uitbreiding van H3130: 'Zwak gebufferde vennen' en H3160: 'Zure vennen'. Op dit moment bevinden de stuwen zich echter in vervallen staat, waardoor vervanging noodzakelijk is geworden. Daarom wordt op de locaties WV-16, WV-22 en WV-44 aan de benedenstroomse zijde het bestaande vervallen stuwijtje vervangen door een robuuste keiendrempel. Met het vervangen van de stuwen blijft de hier aanwezige slenk conform de Ausgangssituatie afwateren op het externe stelsel aan de westzijde, maar wordt ook de bufferende werking weer herstelt.

Deze maatregel valt onder de LIFE beschikking.

§3.1.12 Verwijderen stuw

In het westen van het Oude Basisbiotoop bevindt zich ook een stuw (WV-39). Deze stuw is overbodig en buiten gebruik. Ook in de toekomst heeft deze stuw geen functie meer omdat de watergangen rondom de stuw veelal worden gedempt (zie paragraaf 3.1.1). De stuw wordt daarom verwijderd. Het verwijderen van de stuw is een onderdeel van de inrichting en daarmee het herstel van het Oude Basisbiotoop met als doel het uitbreiden van H3130: 'Zwak gebufferde vennen' (Bell Hullenaar, 2018).

Deze maatregel valt onder de LIFE beschikking.

§3.1.13 Herinrichten afwateringssloot

Ter hoogte van de Slenken Wargerinksweg ligt een recent gegraven afwateringssloot (WV-31) van ca. 150 meter lang. De slenk is gegraven ten behoeve van de afwatering van de camping De Leemkoel en is dwars door een wal en eikenlaan gegraven. De verbindingssloop doorsnijdt hiermee een natuurlijke rug en veroorzaakt daarom verdroging van het N2000-gebied, terwijl deze rug oorspronkelijk diende als voedingsgebied voor de slenken (Bell Hullenaar, 2019). Kijkend hiernaar wil NM uit ecolhydrologisch/historisch oogpunt de wal en eikenlaan herstellen. In de afwateringssloot wordt daarom een duiker geplaatst (diameter 500mm) zodat de afvoerfunctie behouden blijft. De duiker wordt vervolgens afgedekt met grond (ca. 400m³). Deze maatregel heeft geen invloed op de wijze waarop het water uit het Witte Veen afgevoerd wordt.

Deze maatregel valt onder de LIFE beschikking.

§3.1.14 Ophogen terrein

Als gevolg van het afgraven van de fosfaatrijke toplaag bij de Wargerinksweg (zie paragraaf 3.1.9 en de maatregelenkaart in bijlage 2a) ontstaat een laagte in het landschap. Deze laagte werkt drainerend op het hoger gelegen heidegebied ten noorden van de slenken. De verdroging heeft een negatief effect op de ontwikkeling en het behoud van het heidegebied. Om dit te voorkomen, wordt op de overgang van de slenken bij de Wargerinksweg naar het huidige heidegebied, het landschap opgehoogd met schraal zand (WV-26). Dit gebeurt na het afgraven van de fosfaatrijke toplaag. Het

ophogen van het maaiveld zorgt hier voor een geleidelijke overgang die voorkomt dat het heidegebied ten noorden van de slenken verdroogt.

Het gaat hier om een oppervlak van circa 0,6 ha. Na het afgraven van de toplaag van 25 cm is het hoogteverschil circa 75 cm. Om hier een geleidelijke overgang te creëren wordt circa 2.250m³ schraal zand aangebracht.

Deze maatregel valt onder de LNV aanvraag.

4 Planuitwerking

§4.1 Vergunningen en onderzoeken

Om de noodzaak ten aanzien van vergunningen en onderzoeken voor het uitvoeren van de maatregelen in beeld te brengen is een onderzoeks-/vergunningescan uitgevoerd. In figuur 7 staat de uitkomst van deze scan weergegeven. De kleuren in de tabel staan voor:

- Groen: geen vervolgstappen voor vergunning/ontheffing/wijziging maatregel aan de orde
- Oranje: mogelijk vergunning/ontheffing/wijziging maatregel nodig
- Rood: vergunning/ontheffing/wijziging maatregel nodig

		Omgevingsvergunning	Archeologie	Watersvergunning	Wet natuurbescherming	Natuurnetwerk Nederland	Bodemkwaliteit	Ontgrondingsvergunning	PIP & MER	niet gesprongen explosieven	kabels & leidingen	bescherming drink- en grondwater
	Maatregel											
M3	Dempen watergangen											
	Verwijderen bos											
M5b	Herinrichten damwand											
M13	Opschonen bestaande vennen											
M14	Kleinschalig plaggen											
M16	Opslag verwijderen											
	Herplaatsen begrazingsraster											
	Herstellen voormalige vennen											
	Afgraven fosfaatrijke toplaag											
	Plaatsen stuwen											
	Herinrichten stuwen											
	Verwijderen stuwen											
	Herinrichten afwateringssloot											
	Ophogen terrein											

Figuur 7 Uitkomsten vergunningescan en onderzoeken (d.d. 3 juni 2021)

§4.1.1 Omgevingsvergunning

Uit vooroverleg met de Gemeente Haaksbergen (dhr. J. Janssen en dhr. H. Bielevelt) op 8 mei 2019 is gebleken dat voor (een deel van) de maatregelen mogelijk een omgevingsvergunning aangevraagd dient te worden. Naar aanleiding hiervan zijn de maatregelen op 23 oktober 2019 aan de betrokken ambtenaren gepresenteerd. Omdat de interne maatregelen opgenomen zijn in het PIP en MER N2000-Witte Veen zijn alle maatregelen die bijdragen aan het behoud van de N2000 instandhoudingsdoelen van het gebied, vrijgesteld van een omgevingsvergunning (telefonisch overleg dhr. H. Bielevelt, 20 mei 2020).

§4.1.2 Archeologie

Uit vooroverleg met het Oversticht (dhr. A. Vissinga, Archeologisch adviseur van de gemeente Haaksbergen) op 24 juni 2019 is gebleken dat voor uitvoeren van de maatregelen een archeologisch

bureau onderzoek noodzakelijk is. Dit onderzoek is inmiddels opgeleverd en goedgekeurd door het Oversticht. Uit dit onderzoek is gebleken dat voor één locatie (WV-38) een aanvullend booronderzoek uitgevoerd dient te worden. Dit omdat de maatregel plaatselijk dieper gaat dan de grenswaarde 40cm-mv. Een offerte voor dit booronderzoek is meegenomen in de beschikkingsaanvraag M17.

Het aanvullende booronderzoek is in de zomer van 2020 uitgevoerd en is door het Oversticht beoordeeld in het kader van de aangevraagde ontgrondingsvergunning (mail: d.d. 17 augustus 2020 mevr. S. Wentink). Het booronderzoek heeft de volgende resultaten opgeleverd. Maatregellocatie WV-38 heeft op basis van de gemeentelijke Archeologische verwachtingswaardekaart een 'middelhoge verwachtingswaarde'. Op basis van de uitkomsten van het aanvullende booronderzoek kan gesteld worden dat voor het zuidelijke deel van WV-38 de archeologische verwachtingswaarde bijgesteld kan worden naar een 'lage archeologische verwachtingswaarde'. Dit betekent dat de voorgestelde maatregelen in dit deel zonder archeologische voorwaarden uitgevoerd kunnen worden.

Voor het noordelijke deel van WV-38 blijft de middelhoge archeologische verwachtingswaarde gelden. Dit betekent dat voor het uitvoeren van de maatregelen de inzet van archeologische begeleiding vereist is.

De gemeente Haaksbergen heeft via de Regioarcheoloog van het Oversticht, dhr. A. Vissinga, tevens ingestemd met de uitkomsten van het booronderzoek d.d. 16 oktober 2020.

§4.1.3 Watervergunning

De te dempen watergangen in het Witte Veen maken geen onderdeel uit van de Legger van Waterschap Rijn en IJssel en Waterschap Vechtstromen. In overleg met beide waterschappen is vastgesteld dat de maatregelen zonder watervergunning uitgevoerd kunnen worden (overleg Waterschap Rijn en IJssel, d.d. 2 mei 2019, dhr C. Egging; Overleg Waterschap Vechtstromen d.d. 7 mei 2019 dhr. F. Koop).

Het grondwerk nabij de Hegebeek dient minimaal 5 meter afstand te houden tot de insteek van het talud. Daarnaast dient de Hegebeek 'in het hout te blijven' zodat het waterschap aan de KRW doelstellingen kan voldoen. Dit is tijdens een terreinbezoek met dhr. F. Koop afgestemd (d.d. 13 april 2021).

Beide waterschappen stelden wel als eis dat de effecten van het dempen van de detailontwatering op bebouwing en wegen nader onderbouwd dient te worden. Naar aanleiding van deze vraag is de opdracht voor een aanvullende effectonderzoek uitgezet bij bureau Bell & van 't Hullenaar, zie bijlage 14 voor de uitkomsten van dit onderzoek.

§4.1.4 Wet natuurbescherming

Voor de in dit IP opgenomen maatregelen is een Natuurtoets opgesteld (zie bijlage 5). Uit deze toets is gebleken dat voor de uitvoering van de maatregelen geen ontheffing/vergunning Wet natuurbescherming nodig is. In de Natuurtoets is tevens een ecologisch werkprotocol opgenomen. Dit zijn de voorwaarden op basis waarvan de uitvoering zonder ontheffing/vergunning Wet natuurbescherming uitgevoerd mag worden.

§4.1.5 Natuurnetwerk Nederland

In het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) Witte Veen wordt op diverse percelen de bestemming 'Bos' omgezet naar 'Natuur'. Al deze gronden zijn opgenomen in het NNN. Het uitvoeren van de maatregelen uit voorliggend IP hebben tot doel de natuur in het gebied te herstellen en te versterken. Daarom is er geen sprake van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

§4.1.6 Bodemkwaliteit

Bij het afgraven van de toplaag en het schonen van de vennen komt grond of slib vrij. Deze vrijkomende grond vervalt aan de aannemer.

Op 26 mei 2021 heeft de Raad van de Gemeente Haaksbergen ingestemd met de Bodemkwaliteitskaart Regio Twente incl. PFAS.

Dit betekent dat vrijkomende grond, na het uitvoeren van een verkennend bodemonderzoek, in de Regio Twente conform bodemkwaliteitskaart toegepast mag worden.

Omdat vrijkomende waterbodem nooit volgens de Bodemkwaliteitskaart (BKK) verspreidt mag worden, dient hiervoor wel een waterbodemonderzoek uitgevoerd te worden. Bij dit onderzoek worden ook PFAS-waarden geanalyseerd.

Met de informatie uit de BKK (voor landbodem) en de onderzoeksresultaten voor de waterbodem beschikt de aannemer over voldoende informatie wat betreft de kwaliteit van de vrijkomende grond en slib. Hij kan buiten het gebied naar passende afzet zoeken. Alvorens de grond te verspreiden verzorgt de aannemer de melding 'Besluit Bodemkwaliteit'.

§4.1.7 Ontgrondingvergunning

De maatregelen voorzien in een ontgronding van meer dan 25 ha (C16). Op basis van deze oppervlakte is de aanvraag van een ontgrondingvergunning is daarom nodig. Dit is op 28 mei 2019 afgestemd met de provincie Overijssel (mevr. T. van der Beek). De aanvraag van de ontgrondingsvergunning liep gecoördineerd met de procedure van het PIP en MER mee en is inmiddels verleend (d.d. 27 november 2020).

§4.1.8 Provinciaal Inpassingsplan (PIP) en M.e.r. –(beoordelings)plicht

Vanuit het externe gebiedsproces wordt door een extern adviesbureau (Bügel Hajema) voor het Witte Veen een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) opgesteld. In dit PIP wordt de bestemming van de gronden binnen en buiten de Natura 2000-begrenzing voorzien. De gemeente Haaksbergen is hiervoor de opdrachtgevende partij, Natuurmonumenten neemt als gebiedspartner deel aan dit project. In het PIP wordt voor Natuurmonumenten alle gronden met de bestemming 'Bos' omgezet naar de bestemming 'Natuur' omdat dit beter aansluit bij het huidige beheer ervan.

Omdat voor het uitvoeren van het grondwerk de aanvraag van een ontgrondingsvergunning vereist is (zie §4.1.7) is ook het opstellen van een project-m.e.r. noodzakelijk. Ook voor deze procedure trekt Natuurmonumenten op met het externe gebiedsproces. Voor alle maatregelen, zowel in- als extern wordt één gezamenlijke m.e.r. procedure doorlopen. Het opstellen van 'vormvrije m.e.r. procedures voor Ontbossing (D27) en Functiewijziging (D9) zijn niet meer nodig omdat deze meegaan in de MER en het Provinciaal Inpassingsplan Witte Veen.

Zowel het PIP, de MER en de Ontgrondingsvergunning worden ter toetsing voorgelegd aan de Commissie m.e.r. Deze 3 procedures worden gecoördineerd doorlopen.

Volgens de meest actuele planning zijn het PIP en MER voor de zomer van 2021 definitief en door PS geweest. Daarna wordt er een reactie gegeven op de ontvangen zienswijzen.

§4.1.9 Niet Gesprongen Explosieven (NGE's)

Het vooronderzoek naar de aanwezigheid van NGE's in het Witte Veen is reeds uitgevoerd. Uit dit onderzoek is gebleken dat delen van het gebied gedetecteerd moeten worden op de aanwezigheid van NGE's. De offerte voor dit detectieonderzoek is opgenomen in de beschikkingsaanvraag M17

zodat het onderzoek z.s.m. uitgevoerd kan worden. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kan indien noodzakelijk tijdens de besteksuitwerking nog bijgestuurd worden.

§4.1.10 Kabels en leidingen

Ter voorbereiding op het bepalen van de maatregelen is een Klic Oriëntatieverzoek uitgevoerd. Uit dit onderzoek is gebleken dat op een aantal locaties waar het afgraven van de top laag gepland staat een hoge druk gasleiding aanwezig is. In overleg met Enexis is bepaald dat voor het uitvoeren van de maatregelen ter plaatse van de gasleiding proefsleuven gegraven moeten worden. Voor het uitvoeren van de proefsleuven is inmiddels een offerte opgevraagd bij een aannemer. Deze offerte is meegenomen in de deelbeschikking M17 zodat de sleuven alvast gegraven kunnen worden voorafgaand aan het opstellen van het bestek. Indien noodzakelijk kan er tijdens de besteksuitwerking nog bijgestuurd worden.

Uit het graven van de proefsleuven (uitgevoerd op d.d. 4/2, 8/3 2/6) is gebleken dat op de maatregellocaties waar grondwerk uitgevoerd wordt, nauwelijks kabels en leidingen aanwezig zijn die voor het uitvoeren van de maatregel op de verkeerde plaats liggen. Bij het opstellen van het bestek wordt voor een aantal locaties afstemming gezocht met de eigenaar van de betreffende kabel of leiding zodat ook na het uitvoeren van de maatregel de kabel/leiding voldoende dekking blijft hebben.

§4.1.11 Bescherming van drink- en grondwater

De locaties waar graafwerkzaamheden worden uitgevoerd bevinden zich niet in grondwaterbeschermingsgebieden. Vervolgstappen ten aanzien van bescherming van drink- en grondwater zijn niet aan de orde.

§4.2 Uitvoeringsvoorbereiding

Om de maatregelen uit het IP voor te kunnen bereiden en uiteindelijk uit te kunnen voeren, wordt door een extern ingenieursbureau een RAW-bestek opgesteld. Met dit bestek beschikt de aannemer over gedetailleerde informatie waarmee de werkzaamheden correct en efficiënt uitgevoerd kunnen worden.

De projectleiding van het project wordt gevoerd door een externe partij om hiermee het capaciteitsgebrek bij NM op te vangen.

§4.3 Risicobeheersing

Door het projectteam is op 7 mei 2019 een risico-inventarisatie uitgevoerd*. De daaruit voortgekomen risico's zijn door het projectteam geordend op de 'kans' dat het risico zich voordoet en (de grootte van) het effect dat het risico heeft op 6 factoren (geld, organisatie, tijd, imago, kwaliteit, veiligheid). De uitkomsten van de risico-inventarisatie zijn weergegeven in een matrix, zie bijlage 8. Voor elk risico zijn beheersmaatregelen geformuleerd. Door het treffen van beheersmaatregelen wordt de kans dat ongewenste gebeurtenissen zich voordoen zo klein mogelijk gemaakt. Om het restrisico na het treffen van de beheersmaatregelen te ondervangen, is in de kostenraming een financiële risicoreservering opgenomen, zie bijlage 6. De belangrijkste risico's worden in paragraaf 4.3.1 t/m 4.3.7. nader toegelicht.

**Actualisering: De hieronder benoemde risico's voor het uitvoeren van de maatregelen zijn inmiddels niet meer actueel. Na het goedkeuren van het IP wordt een nieuwe risicosessie georganiseerd waarmee de projectrisico's geactualiseerd worden. Dit zullen naar verwachting andere en minder grote risico's zijn. De maatregelen zijn namelijk verder uitgewerkt, de onderzoeken zijn opgestart en/of uitgevoerd zijn en er is financiële dekking voor het vervolg van het project.*

§4.3.1 Aanwezigheid NGE (niet gesprongen explosieven)

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bevond zich op de hoek van de Bramerveldweg en de Witteveenweg een 'schijnvliegveld'. Ook is aan de Bramerveldweg tijdens de Tweede Wereldoorlog luchtafweergeschut geïnstalleerd geweest en is hier een bommenwerper neergestort (Vaanhold, 2017). Het is dus mogelijk dat als gevolg van de activiteiten tijdens de Tweede Wereldoorlog niet gesprongen explosieven in het Witte Veen achter zijn gebleven. Deze NGE's kunnen tijdens de uitvoeringswerkzaamheden een gevaar vormen. Tevens kan het onverwachts aantreffen van NGE's zorgen voor vertraging in de uitvoering. Om het risico op het onverwachts aantreffen van NGE's te verkleinen wordt door een historisch bureau onderzoek uitgevoerd waarbij locaties met potentiële aanwezigheid van NGE's in kaart worden gebracht. De effecten van eventueel aanwezige NGE's kunnen daardoor meegenomen worden de planning en kostenraming.

d.d. 28 mei 2021: Het Historisch Vooronderzoek CE is reeds uitgevoerd en er blijken relatief weinig locaties gedetecteerd te moeten worden. Een offerte voor het detectieonderzoek is opgenomen in beschikking van M17 zodat de daadwerkelijke aanwezigheid van NGE's op tijd bekend is.

§4.3.2 Capaciteitsgebrek NM

Een strakke planning en de daarbij behorende tijdsdruk kunnen leiden tot een capaciteitsgebrek bij NM. Met name op het gebied van communicatie wordt een capaciteitsprobleem verwacht. Dit kan zorgen voor een verlies aan kwaliteit en eventuele imagoschade. Dit risico kan tot een minimum worden beperkt door het inschakelen van een externe communicatie adviseur.

§4.3.3 Onvoldoende afzetmogelijkheid voor vrijgekomen grond

Bij het werk komen grote hoeveelheden grond vrij die via het bestek door de aannemer extern afgezet worden. Het is mogelijk dat de aannemer op korte termijn geen afzetmogelijkheid kan vinden voor deze vrijgekomen grond. Dit kan vertraging van de uitvoering veroorzaken en daardoor hogere uitvoeringskosten. Om dit risico te beperken wordt het werk tijdig aanbesteed én de aannemer tijdelijke depotruimte in het gebied aangeboden. Mogelijk heeft de uitkomsten van de PFAS analyse ook nog invloed op de toepasbaarheid van de vrijgekomen grond. In de SSK-raming is met dit risico rekening gehouden door kosten op te nemen voor het uitvoeren van een PFAS analyse.

d.d. 28 mei 2021: Inmiddels beschikt NM over een lijst met in grond geïnteresseerde aanwonenden en partijen.

§4.3.4 Verstoring van rust in het gebied tijdens uitvoering

Vanwege de 1ste Beheerplan deadline (juli 2021) is het waarschijnlijk dat alle werkzaamheden in één uitvoeringsseizoen moeten worden uitgevoerd. Het gelijktijdig uitvoeren van de werkzaamheden kan leiden tot verstoring van de rust in het Witte Veen. Dit kan tevens leiden tot schade aan flora en fauna. Om dit zoveel mogelijk te beperken is het van belang dat de maatregelen gefaseerd worden uitgevoerd, zie paragraaf 7.1 voor de gefaseerde planning.

d.d. 28 mei 2021: Met het ontvangen van de LIFE en LNV beschikking is de planning gewijzigd. Het oplevermoment van de maatregelen is hiermee verder in de toekomst gekomen.

§4.3.5 Ontvangen zienswijzen op vergunning

Tijdens vergunningsaanvragen worden belanghebbenden de kans geboden om zienswijzen in te dienen. Het ontvangen van zienswijzen op een vergunningaanvraag kan leiden tot vertraging en zelfs het niet verkrijgen van de vergunning. Het gevolg hiervan is dat het beoogde resultaat niet voor 2021 behaald wordt. Om het ontvangen van zienswijzen tijdens het vergunningentrajec tot een minimum te beperken is het belangrijk om te zorgen voor een frequente en zorgvuldige communicatie met alle belanghebbenden. Zo kan het begrip en het wederzijdse vertrouwen worden vergroot.

§4.3.6 Protest en onbegrip onder stakeholders over bomenkap

Begin april 2019 heeft NM besloten om met haar leden in gesprek te gaan over het bomenkapbeleid. Daarop is besloten om het kappen van bomen voorlopig uit te stellen, totdat de peiling van de eigen achterban is afgerond. Een belangrijke maatregel voor het herstel van het Witte Veen is het omvormen van het bos. Het uitvoeren van deze maatregel kan leiden tot protest en onbegrip onder vrijwilligers, recreanten en andere stakeholders. Dit kan uiteindelijk leiden tot imagoschade en een vertraging van de uitvoering van het verwijderen van het bos. Om dit risico te beperken is het van belang om een goede communicatie en informatievoorziening met de betrokken stakeholders te organiseren. Belangrijk is om de doelstellingen voor het Witte Veen en de hiervoor benodigde maatregelen goed te beargumenteren. Het inschakelen van een (externe) communicatiemedewerker en het opstellen van een communicatieplan is hiervoor noodzakelijk.

5 juli 2021: Al het te verwijderen bos wordt gecompenseerd. De provincie Overijssel is verantwoordelijk voor de compensatie, deze vindt plaats binnen de looptijd van de 'Bossenstrategie'.

§4.3.7 Te hoge kosten/ budget tekort

Omdat de scope van het IP nog aan verandering onderhevig is, staat het benodigde Natura 2000-herstelmaatregelen budget nog niet vast. De kans bestaat dat het budget niet toereikend is voor de financiering van de herstelmaatregelen. Om dit risico te minimaliseren is het van belang om tijdig een reële kostenraming op te stellen en hierover het gesprek aan te gaan met de provincie. Dit overleg wordt reeds gevoerd. Het aanvragen van externe gelden is hiervoor een oplossing (LIFE).

5 juli 2021: De scope van het IP staat inmiddels vast en het benodigde budget is hiermee bekend. Daarnaast zijn externe financieringsbronnen beschikbaar (LIFE en LNV-versnellingsopgave).

§4.4 Stakeholderanalyse

Om inzichtelijk te krijgen welke stakeholders in het gebied een rol spelen is een stakeholderanalyse uitgevoerd. Hierbij is voor de stakeholders bepaald of ze veel of weinig vertrouwen in de relatie hebben en of ze veel of weinig overeenstemming met de inhoud hebben. De resultaten van de stakeholderanalyse staan weergegeven in bijlage 9. In de nog te bepalen communicatiestrategie (zie paragraaf 4.5.1) worden de uitkomsten van de stakeholderanalyse meegenomen.

Actualisering: De afgelopen maanden heeft NM regelmatig contact gehad met de direct aanwonenden over de uitvoering van de geplande maatregelen. Uit deze overleggen is geen weerstand ten aanzien van de interne maatregelen opgemerkt.

§4.5 Communicatie en vrijwilligers

§4.5.1 Communicatiestrategie

Voor een succesvolle uitvoering van de maatregelen is het van belang dat de communicatie met alle stakeholders optimaal verloopt. Hiervoor is door de boswachter Communicatie en Beleven, in overleg met de gemeente Haaksbergen en provincie Overijssel, een communicatiestrategie opgesteld. Zie hiervoor bijlage 15. Onderdelen die hierin een plaats hebben zijn:

- Afspraken omtrent communicatie en rollen tussen gemeente en NM
- Doelgroepen en stakeholders
- Communicatiedoelstellingen
- Uitgangspunten voor de communicatiestrategie

De communicatiestrategie wordt bij het opstellen van het DO verder uitgewerkt tot een communicatieplan. In dit plan staat concreter omschreven welke communicatiemiddelen op welk

moment ingezet worden. De boswachter Communicatie en Beleven maakt hierbij gebruik van de (geactualiseerde) resultaten uit de risicoanalyse (H 4.3) en stakeholderanalyse (H 4.4).

Gezien de omvang van het project en het verwachte capaciteitsprobleem op het gebied van communicatie, bepaalt NM na het opstellen van het communicatieplan concreter de benodigde extra ondersteuning bij de uitvoering van het communicatieplan.

In het Witte Veen hebben de vrijwilligers van NM een belangrijke rol. Zij zijn de ambassadeurs van het gebied. Het is daarom zeer belangrijk hen op tijd en uitgebreid op de hoogte te brengen van de geplande werkzaamheden in het gebied. Maandelijks ontvangen zij een nieuwsbrief met de belangrijkste en nieuwe informatie over het gebied. Door in deze nieuwsbrief ook informatie over Natura 2000 en de geplande herstelmaatregelen op te nemen blijven de vrijwilligers inhoudelijk op de hoogte, zo kunnen zij op hun beurt bezoekers van de juiste informatie voorzien.

5 Uitvoering

§5.1 Aanbesteding

§5.1.1 Inkoopvoorwaarden

Met het ontvangen van de LIFE-beschikking conformeert NM zich aan de inkoopvoorwaarden van LIFE. Dit betekent dat opdrachtverlening altijd plaatsvindt op basis van 'best value for money'.

Om hier uitwerking aan te geven vindt de aanbestedingen plaats conform de drempelbedragen uit het inkoopbeleid van NM. Zie hiervoor figuur 8.

Na goedkeuring van het IP door de provincie en het ontvangen van de beschikkingen start NM met het opstellen van een inkoopplan waarin de inkoopstrategie voor de volgende fases van het project beschreven worden.

Welke aanbestedingsvorm			
Geschat bedrag *	Werk	Dienst	Levering
< € 25.000	Enkelvoudig onderhands **	Enkelvoudig onderhands	Enkelvoudig onderhands
€ 25.000 - € 221.000	Meervoudig onderhands	Meervoudig onderhands	Meervoudig onderhands
€ 221.000 - € 1.000.000	Meervoudig onderhands	Europese procedure	Europese procedure
€ 1.000.000 - € 5.548.000	Nationaal aanbesteden	Europese procedure	Europese procedure
> € 5.548.000	Europese procedure	Europese procedure	Europese procedure
* Voor het bepalen van de opdrachtwaarde dienen de bedragen voor 4 opeenvolgende jaren bij elkaar te worden opgeteld in geval van structurele afname en cyclische, jaarlijks terugkerende opdrachten ** Voor enkelvoudig onderhands is minimaal vooraf een schriftelijke vastlegging van de behoeftestelling (offerte en/of concept opdracht) waarop de verplichting wordt aangevaand			

Figuur 8 Drempelbedragen inkoopbeleid NM

§5.1.2 Contractvorming en aanbestedingsstrategie uitvoering

Op basis van de ervaring van NM met vergelijkbare inrichtings- en beheerwerkzaamheden, binnen haar beheergebied, is gekozen voor twee contract- en aanbestedingsvormen.

De volgende factoren waren leidend bij de uitwerking van de keuze voor een contract en verdere aanbestedingsstrategie:

- Uitvoeringsperiode en doorlooptijd
- Grondwerk in een kwetsbaar natuurterrein
- Schade aan bestaande en potentiële natuurwaarden door verkeerde uitvoeringsmethode
- Beperkte markt, slechts een aantal aannemers dat bekend is met dit soort werk
- Verschil tussen aannemers met specialisatie beheer en aannemers met de specialisatie inrichting
- Flexibiliteit in contracten voor de verschillende type beheerwerkzaamheden
- Inkoopbeleid Natuurmonumenten is leidend
- Toepassing van Nationale aanbestedingsregels

Op basis van de drempelbedragen behorend tot het inkoopbeleid van NM, figuur 8, worden per fase de volgende aanbestedingsvormen aangehouden:

- Opstellen uitvoeringsontwerp en bestek – Meervoudig onderhands (dienst €25.000 - €221.000,-)
- Uitvoering N2000-herstelmaatregelen – Openbare procedure, nationaal (werk € 1.000.000 - € 5.548.000,-)
- Omvormingsbeheer – Meervoudig onderhands (dienst €25.000 - €221.000,-)

Inrichtingsmaatregelen

Een RAW-bestek is de meest geschikte contractvorm voor de inrichtingsmaatregelen. Voorliggend IP is dermate gedetailleerd dat een besteksontwerp (UO) met RAW-contract de kortste en meest efficiënte vervolgstap is in de plandetaillering. Met de keuze voor een RAW-contract worden vrijwel alle resterende uitvoeringsrisico's ondervangen. De aanbesteding vindt plaats conform de nationaal openbare procedure (conform hoofdstuk 2 van de ARW 2016).

De aanbesteding van de inrichtingsmaatregelen wordt georganiseerd door een extern bureau.

Omvormingsbeheer

In het reguliere beheer heeft NM reeds jarenlang goede ervaringen met enkele lokale marktpartijen. Om kwaliteit te borgen en intensiteit in uitvoeringsbegeleiding te beperken wil NM het omvormingsbeheer ook graag uitvragen bij deze partijen. De uitvraag vindt plaats middels een meervoudig onderhandse aanbesteding (1:3 offerteverzoek). Het offerteverzoek wordt begeleid door werktekeningen en een beknopte werkomschrijving met frequenties en hoeveelheden. Hiermee kunnen de geselecteerde aannemers een goede inschatting van het werk maken en zijn de administratieve lasten voor zowel aannemer als NM laag.

De aanbesteding van de beheerwerkzaamheden worden door NM zelf georganiseerd.

§5.1.3 Gunning

Conform de inkoopbeisen van LIFE dienen alle opdrachten gegund te worden op basis van beste prijs-kwaliteitverhouding.

§5.2 Uitvoeringsbegeleiding

Inrichtingsmaatregelen

Door de grote omvang van de inrichtingsmaatregelen wordt de uitvoeringsbegeleiding grotendeels uitbesteedt aan een extern bureau. Zij verzorgen 'risico gestuurd' (intensief waar nodig en beperkt waar dit kan) toezicht en de directie op de uitvoering. Vanuit NM worden zij begeleidt door de technisch manager. Deze technisch manager is tevens opdrachtgever voor het ingenieurbureau. Naast de externe toezichthouder leveren ook enkele beheerteamedewerkers van NM een bijdrage aan het toezicht. Deze interne begeleidingsuren zijn opgenomen in de capaciteitsraming, zie bijlage 10. Alle zaken m.b.t. de planning, financiën, verantwoording en afstemming tussen aannemer, NM en derden wordt in samenspraak met de technisch manager van NM opgepakt door de externe directievoerder.

Omvormingsbeheer

De projectleider van NM voert zelf de begeleiding van de aanvullende beheermaatregelen uit, ondersteund door beheerteamedewerkers en de ecooloog van NM. De begeleiding bestaat hoofdzakelijk uit afstemming met de aannemer, het vrijgeven van de locaties voor start werk en het controleren van het uitgevoerde werk.

§5.3 Projectverantwoording en opleverdossier

Bij oplevering en tussentijdse verantwoording van de werkzaamheden (categorie A&C) worden, conform eisen van de provincie Overijssel, de volgende documenten aangeleverd:

Categorie A – bij oplevering realisatiefase

- Situatie voor uitvoeren / situatie na uitvoeren via foto's per maatregel / combi van maatregelen
- Verslag uitgevoerde activiteiten
- GIS-kaarten met nieuwe begrenzing / uitgevoerde maatregelen
- Beheer- en onderhoudsplan – afspraken m.b.t. beheer, wie doet beheer, welke beheerpakketten
- Overeenkomsten met grondeigenaren
- Overzicht communicatie-activiteiten

Categorie C - voor keuzemoment marktbenadering

- Contractdocumenten (RAW-bestek/UAV-gc contract)
- Aanbestedingsdocumenten
- Onderzoeken behorend tot het aanbestedingsdossier
- Vergunningen behorend tot het aanbestedingsdossier, incl. vergunningencheck
- Definitief inrichtingsplan
- Definitief ruimtelijk plan (BP/PIP)
- Milieueffectrapportage (m.e.r.)
- Risicodossier uitvoeringsfase
- SSK-raming (toetsen c.q. opstellen geactualiseerde SSK raming op basis van het contractdocument (RAW/UAV-gc) check op budgettaire ruimte
- MS-projectplanning
- Verwervingsplan en grondposities (actuele stand van zaken voortgang grondspoor)

Categorie C – bij oplevering realisatiefase

- Definitief inrichtingsplan
- Definitief ruimtelijk plan (BP/PIP)
- Milieueffectrapportage (m.e.r.)- indien van toepassing
- Alle verleende vergunningen
- Alle uitgevoerde onderzoeken

- Beheer- en onderhoudsplan – afspraken m.b.t. beheer, wie doet beheer, welke beheerpakketen
- Verificatie scoperegister gerealiseerde maatregelen
- GIS-kaarten met nieuwe begrenzing / uitgevoerde maatregelen
- Overzicht resterende opgave beheerperiode 2 en 3 (PvE)
- Overzicht communicatie-activiteiten

Per beschikking wordt na afronding van het project een opleverdossier opgesteld en ter goedkeuring ingediend bij de provincie Overijssel.

§5.4 Projectorganisatie en -verantwoording

Over de programmasturing en escalatie van NM naar de provincie zijn afspraken gemaakt en vastgelegd in het Programmaplan 2017. De rollen binnen de beheereenheid zijn beschreven in het SKNL-investeringsplan van NM (Tukker en Burgers, 2017). Een samenvatting van de projectorganisatie inclusief beschrijving van de IPM-rollen is beschreven in bijlage 11.

§5.5 Projectvoortgangsrapportage (PVR)

Conform afspraak met provincie Overijssel wordt twee keer per jaar een voortgangsrapportage geleverd, waarin staat beschreven hoe de voortgang van de uitvoering van de Natura 2000-herstelmaatregelen verloopt. Daarnaast wordt na afronding van de Natura 2000-herstelmaatregelen een eindrapportage aangeleverd. Moment van oplevering vindt plaats in overleg met provincie Overijssel. Voor de volledige beschrijving van de projectorganisatie en -verantwoording wordt verwezen naar het SKNL investeringsplan (Tukker en Burgers, 2017).

Aan het eind van de beschikkingsperiode, moet er een verzoek tot vaststelling van het project worden ingediend. Deze moet vergezeld zijn van een goedkeurende controleverklaring van de accountant. De provincie Overijssel en de accountant toetsen op de volgende onderwerpen:

- Zijn de maatregelen conform de aanvraag uitgevoerd
- Zijn de maatregelen uitgevoerd binnen de begroting
- Is de inkoopprocedure van de provincie gehanteerd
- Vallen de facturen binnen de beschikkingsdatum
- Zijn enkel subsidiabele maatregelen gefactureerd
- En zijn er betalingsbewijzen van de facturen

Door het invullen van de projectadministratie door de projectleider en het volledig aanleveren door de coördinator Natura 2000-herstelmaatregelen kan aan het eind van de periode (en jaarlijks) een transparante verantwoording worden afgelegd door middel van het opleverdossier. De uren die aan de rapportages worden besteed, zijn meegenomen in de urenbegroting van NM bij de kosten- en urenraming. Alle uren die worden gemaakt worden het kader van de programmasturing (bijvoorbeeld opdrachtgevers overleg en het opstellen van de PVR's) zijn niet meegenomen in voorliggend IP. Deze kosten zijn meegenomen in de raming van het Programmabureau.

6 Beheer en monitoring

§6.1 Overgangsbeheer

Na het uitvoeren van de inrichtingsmaatregelen volgt voor een periode van 5 jaar het Overgangsbeheer. Dit beheer is noodzakelijk om de resultaten van de uitgevoerde inrichtingsmaatregelen te behouden en succesvol over te kunnen stappen op het reguliere beheer. Zie hieronder per inrichtingsmaatregel het benodigde overgangsbeheer. De kosten voor het overgangsbeheer zijn meegenomen in de kostenraming, zie bijlage 6. De kosten voor het monitoren van de benodigde uitvoeringslocaties zijn opgenomen in de capaciteitsraming met de interne uren van NM, zie bijlage 10.

§6.1.1 Verwijderen opslag (buiten habitattypen)

Waar de houtige opslag wordt verwijderd in het hoogveen is naar verwachting geen aanvullend overgangsbeheer nodig. Opslag dat in de eerste 5 jaar ontstaat, kan verwijderd worden onder de Natura 2000-herstelmaatregel M16: 'Verwijderen opslag'.

Houtige opslag dat verwijderd wordt ten behoeve van heideontwikkeling heeft een overgangsperiode van ca. 5 jaar. In deze periode ontwikkelt de vegetatie zich tot een gesloten heidevegetatie. Om de ingerichte heide te behouden, is naar verwachting het verwijderen van opslag voor een periode van 3 jaar nodig. In deze periode wordt jaarlijks op 30 % van het totale oppervlak de opslag met een mini-kraan getrokken. Vrijkomend materiaal wordt op rillen in het terrein verwerkt.

§6.1.2 Herstellen vennen en afgraven fosfaatrijke toplaag

Op de locaties waar vennen herstelt zijn en fosfaatrijke toplaag afgegraven is, is een overgangsbeheer voor een periode van 5 jaar nodig. In dit tijdsbestek worden 2 verschillende maatregelen voorzien:

- Maaien van de ven-oevers en de locaties waar de fosfaatrijke toplaag is afgegraven. Maaien vindt jaarlijks plaats op 70 % van het totale oppervlak. Het vrijkomende maaisel wordt afgevoerd.
- Verwijderen van opslag ter plaatse van de ven-oevers en de locaties waar fosfaatrijke toplaag afgegraven is. Deze maatregel wordt voor een periode van 3 jaar uitgevoerd. Jaarlijks wordt op 30 % van het totale oppervlak de aanwezige opslag (incl. wortelgestel) met minikraan getrokken. Vrijkomend materiaal wordt op rillen in het terrein verwerkt.

§6.2 Regulier beheer

Na het uitvoeren van de inrichtingsmaatregelen volgt het regulier beheer, ook wel cyclisch beheer (conform SNL). Regulier beheer is nodig om ervoor te zorgen dat de beheertypen van het Witte Veen ook in de toekomst behouden blijven. In onderstaande tekst zijn per SNL-beheertype de vormen van regulier beheer nader beschreven.

§6.2.1 Zwakgebufferd ven

In het beheertype zwak gebufferd ven worden een aantal vormen van regulier beheer ingezet. Zo wordt eens in de 10 jaar de vegetatie op de ven-oevers gefaseerd gemaaid en afgevoerd ten behoeve van het herstel van de oeverzones. Per keer wordt 1/3 van de oever afwisselend niet gemaaid. De niet gemaaide delen dienen als refugium en worden in de volgende periode gemaaid. Hoeveel vennen per jaar worden gemaaid is afhankelijk van het werkblok waarin op dat moment wordt gewerkt. Maaien voorkomt verlanding door riet en het beperkt het aandeel houtige opslag. Tevens helpt maaien bij het herstel van lage vegetaties op de ven-oevers, zoals amfibische ven-vegetaties, natte en droge heiden en dwergbiezengemeenschappen.

Het vrijstellen van ven-oevers wordt een keer in de 5 jaar gedaan. Per keer wordt 1/3 van de oever afwisselend niet vrijgesteld. Dit dient als refugium en wordt in de volgende periode vrijgesteld.

Hoeveel vennen per jaar worden vrijgesteld is afhankelijk van het werkblok waarin op dat moment wordt gewerkt. Het vrijstellen van vennen (en daarmee verwijderen van bosopslag) is een belangrijke vorm van regulier beheer omdat het de invang van atmosferische depositie en de inwaai van blad vermindert en de windwerking vergroot.

In het Witte Veen zijn twee kudde Schotse Hooglanders jaarrond aanwezig die ingezet worden voor het begrazingsbeheer (circa 50 GVE). Het begrazingsraster loopt langs de randen van het Witte Veen, waardoor de kudde zich praktisch in het hele Witte Veen kunnen bewegen. Hierdoor wordt de begrazingsdruk over het hele gebied verspreid. Zwak gebufferde vennen vallen binnen het begrazingsraster, wat betekent dat ook hier gedurende het hele jaar langs de oever een lage begrazingsdruk is. De begrazing draagt onder andere bij aan het inperken van jonge opslag en het creëren van structuurvariatie.

Het verwijderen van ongewenste vegetatie zoals invasieve exoten, gebeurt eens in de 5 jaar, of zo veel sneller als nodig is.

§6.2.2 Zuur ven of hoogveenven

In het beheertype zuur ven of hoogveenven worden een aantal vormen van regulier beheer ingezet. Zo wordt eens in de 10 jaar de vegetatie op de ven-oever gefaseerd gemaaid en afgevoerd ten behoeve van het herstel van de oeverzones. Per keer wordt 1/3 van de oever afwisselend niet gemaaid. De niet gemaaide delen dienen als refugium en worden in de volgende periode gemaaid. Hoeveel vennen per jaar worden gemaaid is afhankelijk van het werkblok waarin op dat moment wordt gewerkt. Maaien voorkomt verlanding door overmatige groei van vaatplanten, zoals pijpenstrootje en pitrus.

Het vrijstellen van ven-oever wordt een keer in de 5 jaar gedaan. Per keer wordt 1/3 van de oever afwisselend niet vrijgesteld. Dit dient als refugium en wordt in de volgende periode vrijgesteld. Hoeveel vennen per jaar worden vrijgesteld is afhankelijk van het werkblok waarin op dat moment wordt gewerkt. Het vrijstellen van vennen (en daarmee verwijderen van bosopslag) is een belangrijke vorm van regulier beheer omdat het de invang van atmosferische depositie en de inwaai van blad vermindert en de windwerking vergroot.

Het verwijderen van ongewenste vegetatie zoals invasieve exoten, gebeurt eens in de 5 jaar, of zo veel sneller als nodig is.

§6.2.3 Vochtige heide

Vochtige heide is een successiestadium dat zich ontwikkelt naar bos. Om vochtige heide in stand te houden wordt het beheerd op een manier die gelijk is aan het traditionele heidegebruik wat bestaat uit onder andere extensieve begrazing, kleinschalig plaggen en maaien.

In het beheertype vochtige heide in het Witte Veen worden een aantal vormen van regulier beheer ingezet. Zo wordt jaarlijks gefaseerd gemaaid en het maaisel afgevoerd. Het oppervlakte dat wordt gemaaid verschilt per jaar en is afhankelijk van het werkblok waarin dat jaar wordt gewerkt. Maaien reduceert het vermestende effect van stikstofdepositie. Door het maaien gefaseerd uit te voeren zorgt het tevens voor een betere structuurvariatie en een betere kwaliteit van de heidevegetatie.

Tevens worden delen van de vochtige heide eenmalig geplagd. Het is belangrijk dat dit kleinschalig en dus gefaseerd gebeurt. Daarom wordt jaarlijks in het totaal van de vochtige én droge heide niet meer dan 0,5 ha geplagd. Voorafgaand aan het plaggen wordt het te plaggen oppervlakte eerst gemaaid en na het plaggen wordt het geplagde oppervlakte bekalkt.

De vochtige heide is ook voor de Schotse Hooglanders toegankelijk, wat betekent dat ook hier jaar rond een lage begrazingsdruk aanwezig is. De begrazing draagt onder andere bij aan het inperken van jonge opslag, vergrassing en het creëren van structuurvariatie.

Door de stikstofdepositie neemt de groei van houtige opslag sneller toe. Dit betekent dat jonge boompjes uit het terrein moeten worden verwijderd om de vochtige heide vegetatie te behouden. Het verwijderen van houtige opslag gebeurt jaarlijks gefaseerd. Het oppervlakte aan houtige opslag dat wordt verwijderd verschilt per jaar en is afhankelijk van het werkblok waarin dat jaar wordt gewerkt.

Het verwijderen van ongewenste vegetatie zoals invasieve exoten, gebeurt eens in de 5 jaar, of zo veel sneller als nodig is.

§6.2.4 Droge heide

Droge heide is, net als vochtige heide, een successiestadium dat zich ontwikkelt naar bos. Om droge heide in stand te houden wordt beheerd op een manier die gelijk is aan het traditionele heidegebruik wat bestaat uit onder andere extensieve begrazing, kleinschalig plaggen en maaïen.

In het beheertype droge heide in het Witte Veen worden een aantal vormen van regulier beheer ingezet. Zo wordt jaarlijks gefaseerd gemaaid en het maaisel afgevoerd. De oppervlakte dat wordt gemaaid verschilt per jaar en is afhankelijk van het werkblok waarin dat jaar wordt gewerkt. Van belang is dat in delen van het Witte Veen de rust bewaard blijft. Maaïen reduceert het vermestende effect van stikstofdepositie. Door het maaïen gefaseerd uit te voeren zorgt het tevens voor een betere structuurvariatie en een betere kwaliteit van de heidevegetatie.

Tevens worden delen van de droge heide eenmalig geplagd. Het is belangrijk dat dit kleinschalig en dus gefaseerd gebeurt. Daarom wordt jaarlijks in het totaal van de vochtige én droge heide niet meer dan 0,5 ha geplagd. Voorafgaand aan het plaggen wordt het te plaggen oppervlakte eerst gemaaid en na het plaggen wordt het geplagde oppervlak bekalkt. Plaggen is, net als maaïen, een effectieve manier om de vermestende effecten van stikstofdepositie te verminderen.

De droge heide is ook voor de Schotse Hooglanders toegankelijk, wat betekent dat ook hier jaarrond een lage begrazingsdruk aanwezig is. De begrazing draagt onder andere bij aan het inperken van jonge opslag en vergrassing en het creëren van structuurvariatie.

Door de stikstofdepositie neemt de groei van boomopslag sneller toe. Dit betekent dat jonge boompjes uit het terrein moeten worden verwijderd om de droge heidevegetatie te behouden. Het verwijderen van bosopslag gebeurt jaarlijks gefaseerd. Het oppervlakte aan bosopslag dat wordt verwijderd verschilt per jaar en is afhankelijk van het werkblok waarin dat jaar wordt gewerkt.

Het verwijderen van ongewenste vegetatie zoals invasieve exoten, gebeurt eens in de 5 jaar, of zo veel sneller als nodig is.

§6.2.5 Hoogveen

Het hoogveengebied (zowel actieve als herstellende hoogvenen) bevindt zich net als de meeste andere beheertypen binnen het begrazingsraster. Ook hier is dus een jaarrond lage begrazingsdruk van Schotse Hooglanders aanwezig. Doordat begrazing zorgt voor een meer open vegetatiestructuur waar veenmossen meer ruimte krijgen, heeft begrazing een positief effect op het hoogveen. Vergrassing wordt tegen gegaan en het herstel van de hoogveenvegetatie wordt gestimuleerd.

Door stikstofdepositie neemt de bosopslag van met name berk en grove den toe in hoogveengebieden. De aanwezigheid van berken zorgt voor een ongewenste toename van verdamping. Daarom is het van belang om deze bosopslag te verwijderen. Deze vorm van regulier

beheer wordt eens in de 5 jaar uitgevoerd in het beheertype Hoogveen. Het oppervlakte aan bosopslag dat wordt verwijderd verschilt per keer en is afhankelijk van het werkblok waarin dat jaar wordt gewerkt.

Het verwijderen van andere ongewenste vegetatie zoals invasieve exoten, gebeurt tevens eens in de 5 jaar, of zo veel sneller als nodig is.

§6.2.6 Hoog- en laagveenbos

In het beheertype Hoog- en laagveenbos vindt behalve het eens in de 5 jaar (of zo veel sneller als nodig) verwijderen van invasieve/ ongewenste exoten geen beheer plaats.

§6.3 Monitoring

Voor het volgen en het borgen van de doelstellingen van Natura 2000 is een zorgvuldig systeem van monitoring, rapportage en bijsturing ontwikkeld. De kaders van het systeem van monitoring, rapportage en bijsturing zijn vastgelegd door de Provincie. Specifieke onderdelen van de monitoring en rapportage zijn verder uitgewerkt in het Monitoringsplan bij het programma aanpak stikstof 2015-2021. De partners van dit programma zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de monitoring en rapportage.

Om zo snel mogelijk de effectiviteit van de Natura 2000-herstelmaatregelen in kaart te brengen, is binnen de Natura 2000-monitoring afgesproken dat het proces van natuurherstel gevolgd wordt door het bepalen en meten van 'Natura 2000-procesindicatoren'. Provincie Overijssel werkt aan het monitoren van procesindicatoren. De data die wordt verzameld bij het uitvoeren van de monitoring wordt geanalyseerd en de effectiviteit van de herstelmaatregelen wordt beschreven in rapportages die aan het eind van de 1ste beheerplanperiode aan BIJ12 worden opgeleverd. BIJ12 verzorgt de verslaglegging aan Europa.

Voor de monitoring wordt zoveel als mogelijk aangesloten bij bestaande monitoringsactiviteiten. Een van de belangrijke bronnen voor Natura 2000-monitoring is de SNL-monitoring. Vanuit het SNL geldt een monitoringverplichting waarbij (afhankelijk van het beheertype) eens per zes jaar gemonitord wordt op structuurelementen, planten, broedvogels, dagvlinders, libellen en sprinkhanen, stikstofdepositie, abiotiek en ruimtelijke condities. Een vegetatie-kartering is eens in de twaalf jaar nodig, voor zowel SNL als ook in het kader van Natura 2000 (BIJ12). Naast de SNL-monitoring wordt de kwaliteit getoetst door de Interne Kwaliteitstoetsen van NM.

Naast de hierboven omschreven specifieke monitoring in het kader van de uitgevoerde Natura 2000-herstelmaatregelen worden de uitvoeringslocaties meegenomen in de standaard SNL-monitoring.

7 Planning en kosten

§7.1 Planning

De uitvoering maatregelen vindt gefaseerd plaats in vier verschillende fases. Na de uitvoeringsvoorbereiding worden de herstelmaatregelen in verspreidt over 4 uitvoeringsmomenten uitgevoerd. Zie bijlage 12 voor de kaart met fasering. In tabel 7 is de fasering globaal uitgezet in de tijd. Een MS-projectplanning is als bijlage 16 aan dit IP toegevoegd.

Maatregel	Uitvoeringsmoment			
	sept-dec 2022	sept-dec 2023	nov-dec 2024	jan-feb 2025
M3: Dempen detailontwatering				
M5b: Herinrichten damwand				
M13: Opschonen bestaande vennen				
M14: Kleinschalig plaggen				
M16: Opslag verwijderen				
Verwijderen bos				
Herstellen voormalige vennen				
Afgraven fosfaatrijke toplaag				
Plaatsen stuwen				
Herinrichten stuwen				
Verwijderen stuw				
Ophogen terrein				
Herinrichten afwateringssloot				
Herplaatsen begrazingsraster				

Tabel 7 Globale planning voorbereiding en uitvoering

§7.2 Kostennota

Ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van de in dit IP omschreven maatregelen is budget benodigd. Het benodigde budget is geraamd in een separaat bijgevoegde kostennota en SSK-kostenraming, zie hiervoor bijlage 6 en 6A.

Zie bijlage 6B – 6E voor een toelichting op de verdeling van de kosten over de verschillende beschikkingen.

8 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Arts, G. H. P., Brouwer, E., & Smits, N. A. C. (2012a). Herstelstrategie H3130: Zwakgebufferde vennen. Deel II-versie november.

Arts, G. H. P., Brouwer, E., Horsthuis, M. A. P., & Smits, N. A. C. (2012b). Herstelstrategie H3160: Zure vennen. Deel II-versie november.

Beije, H. M., Hommel, P. W. F. M., de Waal, R. W., Smits, N. A. C. (2012a) Herstelstrategie H91E0C: Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen). Deel II-versie november.

Beije, H. M., Jansen, A. J. M., van Tweel-Groot, L., Horsthuis, M. A. P., Smits, N. A. C. (2012b). Herstelstrategie H7150: Pioniervegetaties met snavelbiezen. Deel II- versie november.

Beije, H. M., Jansen, A. J. M., van Tweel-Groot, L., Smits, J., & Smits, N. A. C. (2012c). Herstelstrategie H4010: Vochtige heiden (hogere zandgronden). Deel II- versie november.

Beije, H. M., & Smits, N. A. C. (2012). Herstelstrategie H91D0: Hoogveenbossen. Deel II-versie november.

Beije, H. M., de Waal, R. W., Smits, N. A. C. (2012d) Herstelstrategie H4030: Droge heiden. Deel II-versie november.

Bell, J.S. en van 't Hullenaar, J.W. (2018) Ecohydrologische systeemanalyse en uitwerking maatregelen Natura 2000-gebied Witte Veen.

Bell, J.S. en van 't Hullenaar, J.W. (2019) Voorkomen van (grond)wateroverlast voor derden bij uitvoering van interne PAS-maatregelen Witte Veen.

Jansen, A. J. M., Duinen, G. V., Tomassen, H. B. M., & Smits, N. A. C. (2012a). Herstelstrategie H7110B: Actieve hoogvenen (heideveentjes). Deel II-versie november.

Jansen, A. J. M., Duinen, G. V., Tomassen, H. B. M., & Smits, N. A. C. (2012b). Herstelstrategie H7120: Herstellende hoogvenen. Deel II-versie november.

KWR Watercycle Research Institute, Witteveen+Bos & Royal Haskoning DHV (2017). Natura 2000 Gebiedsanalyse voor de Programmatie Aanpak Stikstof (PAS) Witte Veen.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2018). Ontwerp-wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden.

Natuur en Milieu (2016). Natura 2000 Beheerplan Witte Veen. Provincie Overijssel.

Programmadirectie Natura 2000 (2013). Natura 2000-gebied Witte Veen. Aanwijzingsbesluit.

Provincie Overijssel (2018) Veegbesluit. Intern document Provincie Overijssel, ontvangen op 1 november 2018.

Tukker, J. & Burgers, E. (2017) SKNL investeringsplan Overijssel. Natuurmonumenten

Vaanhold, G. (2017) Fietsroute Haaksbergen WO II. Landschap Overijssel. Website:

<https://landschapoverijssel.routemaker.nl/routes/329-haaksbergen-wo-ii>

Van Mullekom, M., Tomassen, H., Verstijnen, Y., Poelen, M., Smolders, F. (2018). Bodem- & hydrochemisch onderzoek in het Witte Veen. Onderzoekcentrum B-WARE.

Wormmeester, R. & R. Apperloo (2020). Uitvoering Natura 2000 herstelmaatregelen Witte Veen. Beoordeling effecten op beschermde natuurwaarden. Rapport 19-639. Ecogroen bv Zwolle.

Internet

<http://natura2000.nl>. Geraadpleegd op 27 mei 2019. Natura 2000.

<http://pas.natura2000.nl>. Geraadpleegd op 27 mei 2019. Programma Aanpak Stikstof (PAS). Ministerie van LNV (2018).

<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=5&id=n2k54&topic=introductie>. Geraadpleegd op 27 mei 2019. Natura 2000 gebieden: Witte Veen.

Bijlagen

Bijlage 1 M22: Ecohydrologische systeemanalyse

Bijlage 2 Maatregelenkaarten

A: Maatregelenkaart

B: Maatregelenkaart beheermaatregel M14: 'kleinschalig plaggen' en M16: 'Opslag verwijderen'

Bijlage 3 Habitattypenkaart

Bijlage 4 Toponiemenkaart

Bijlage 5 Natuurtoets inclusief EWP

Bijlage 6 Kostennota inclusief kostenraming

Bijlage 7 Toelichting afgravingsdieptes

Auteur: H. Runhaar

Vraag

Gevraagd is een schatting te maken van de hoeveelheid grond die in het kader van de maatregel 'Afgraven toplaag' te verwachten is.

Uitgangspunten

Om de hoeveelheid af te graven grond te bepalen is per vlak met de maatregel 'Afgraven toplaag' een schatting gemaakt van de benodigde afgravingsdiepte. Uitgangspunt vormt de plankaart uit Bell en van 't Hullenaar (2018). Omdat het de bedoeling is om een beeld te krijgen van de maximaal af te voeren hoeveelheid grond is uitgegaan van een relatief hoog ambitieniveau, gericht op de ontwikkeling op relatief korte termijn van heide en heischraal-grasland op de af te graven delen en ontwikkeling van zwak gebufferde dan wel zure vennen in aangrenzende laagten. Voor dat laatste is van belang dat geen afspoeling van fosfaat plaats vindt vanuit aangrenzende voormalige landbouwpercelen.

Voor de bepaling van de afgravingsdiepte is gebruik gemaakt van de resultaten van het bodem- en hydrochemisch onderzoek van B-Ware (Mullekom, 2018). Daarin staat informatie opgenomen over onder meer fosfaatgehalte op verschillende bodemdiepten. Bij de bepaling van de afgravingsdiepte is geen rekening met hydrologische aspecten.

Werkwijze

Fosfaatgehalten in de toplaag vormen de basis voor de bepaling van de afgravingsdiepte. Voor het fosfaatgehalte van de bodem in de af te graven vlakken is uitgegaan van meetpunten van B-Ware die liggen binnen de maatregel-vlakken of in directe omgeving van het maatregelvlak*. Wanneer binnen of direct aangrenzend aan een maatregelvlak meerdere meetpunten voorkomen is de gemiddelde bodemdiepte aangehouden. Als een meetpunt ligt op een afwijkende plek, bijvoorbeeld op een afgegraven of geplagde plek is deze minder zwaar meegenomen al naar gelang de omvang van de afwijkende plek. Deze plekken zijn in het Witte Veen over het algemeen goed terug te zien in de ESR1 hoogtebestand 'AHN2 50 cm shaded relief')

Bij de bepaling van de afgravingsdiepte zijn de volgende criteria gehanteerd:

- Een afgraving tot een zodanige diepte dat zonder verdere verschraling (maaien en afvoeren), of met hooguit enkele jaren verschraling, heide en heischraal grasland ontwikkeld kan worden. In het advies van B-Ware worden twee -of soms drie- opties aangegeven voor de afgravingsdiepte afhankelijk van de snelheid waarmee juiste condities gecreëerd kunnen worden voor heischraal grasland of heide. Bovengenoemde criterium komt bij benadering overeen met het meeste ambitieuze advies dat door B-Ware per meetpunt wordt gegeven.
- Een afgraving tot zodanige diepte dat na afgraven totaal-fosfaatgehalte (P-tot) in de bovengrond minder is dan 12,5 mMol P/l. Dit gehalte komt in het Witte Veen bij benadering overeen met een fosfaatverzadigingsgraad (FVG) van 25% waar boven de kans bestaat op uitspoelen van fosfaat (Mullekom, 2018). Waar gemeten wordt direct uitgaan van de FVG.
- Een maximale afgravingsdiepte van 50 cm is aangehouden voor opgebrachte grond afkomstig uit in het recente verleden gegraven slenken en voor afspoelingsgevoelige bodems met P-totaal gehalte van meer dan 12,5 mMol P/l.
- Een maximale afgravingsdiepte van 40 cm is aangehouden voor overige plekken.

**Alleen meegenomen wanneer ze liggen in een voormalig landbouwperceel dat doorloopt tot in het maatregelvlak*

Maatregelvlak	Afgravingsdiepte (cm)
WV1	15
WV2	40
WV3	10
WV5	30
WV6	15
WV7	30
WV20	25
WV25	30
WV34	25
WV36	14
WV38	40
WV42	30

Tabel 8 Resultaten

Herstel vennen

Bij de maatregel 'herstel vennen' is uitgegaan van het verwijderen van bouwvoor, inclusief een eventueel daaronder gelegen laag waar door bodembewerking een deel van de bouwvoor met de onderliggende laag is gemengd. Daarnaast is ook gekeken naar:

- de dikte van een eventueel aanwezige fosfaatverzadigde laag (zie maatregelen 'afgraven toplaag')
- het hoogteverschil tussen ven en venrand; criterium is dat venbodem na afgraven dieper moet komen te liggen dan de eveneens af te graven venrand; daarbij is uitgegaan van de afgravingsdiepte van de omgeving van het ven zoals bepaald in maatregel 'afgraven toplaag'.

Op basis van dat laatste criterium is in maatregelvlak WV23 de afgravingsdiepte aangepast van 35 naar 50 cm. In de omgeving van dit te herstellen ven moet 35 cm worden afgegraven vanwege een fosfaatverzadigde bodem. Omdat maaiveld ter plekke van het te graven ven gelijk is aan dat van de af te graven venrand moet zeker 15 cm extra worden gegraven. In andere gevallen ligt ven al in een laagte, of is de bodem niet fosfaatverzadigd en bestaat de mogelijkheid om het ven iets dieper en de venrand iets ondieper af te graven, zodat het totale volume af te graven grond niet verandert ten opzichte van de huidige berekening.

Bij maatregelvlak W11 moet nog worden gecontroleerd of het op de maatregelkaart in Bell Hullenaar aangegeven te herstellen ven wel op de goede plek is ingetekend. Volgens Bell Hullenaar zou het moeten gaan om het 'bovenstroomse ven aan uiteinde slenk'. De aangegeven plek ligt echter niet in een slenk en op dwarsprofiel B-B' staat hier ook geen voormalig ven aangegeven.

Codering maatregelen-kaart IP	Codering boorstaat B-ware	Omschrijving maatregel	Diepte bouwvoor	Diepte Pt > 12,5	Diepte (m-mv)	Oppervlakte (m2)	Vrijkomend materiaal (m3)
WV-8	WV-04	Ontgraven ven	30	20	0,3	9537	2861
WV-11	WV-20	Ontgraven ven	45	0	0,45	3975	1789
WV-17	WV-16	Ontgraven ven	35	20	0,35	2598	909
WV-18	WV-18	Ontgraven ven	30	0	0,3	1154	346
WV-23	WV-17	Ontgraven ven	25	35	0,25	2009	507
WV-41	WV-47	Ontgraven ven	20	0	0,2	3504	701
Totaal ontgraven							7113m3

Bijlage 8 Risico-inventarisatie matrix

Bijlage 9 Stakeholderanalyse

Project: Inrichtingsplan Witte Veen

Versie: V1

Datum: 07-05-2019

Datum: 07-05-2019

Veel overeenstemming met inhoud	Coalitiepartners	Bondgenoten	HTFC	VW Haaksbergen
			Regio Twente	Deskundigenteam
			't Markslag	Haarmühle
			Kreis Borken	Natuurlogies
Weinig overeenstemming met inhoud	Opportunisten	Twijfelaars	Geocachers	Martin Wijlens
			Jagers	Landschap Overijssel
			RAVON	De Groene Waaier
			Aannemers	Wandelkring DIO
	Vijanden	Opponenten	EnHOe	
			Gemeente Haaksbergen Provincie Overijssel Waterschappen	
			Stichting Taurus Bewoners Hegeveldweg nr 10 en nr 14 Bewoners Gervingshoekweg 2 Historische Kring Haaksbergen	
			Vogelwerkgroep en IVN Vrijwilligers Natuurmonumenten Boerderij Smelt Homan en Deeterink	
	Weinig vertrouwen relatie	Veel vertrouwen in relatie		

Bijlage 10 Capaciteitsraming uren NM

Bijlage 11 Projectorganisatie & IPM rollen

Programmaplan

De organisatie binnen NM en de escalatielijnen naar de provincie zijn omschreven in het Programmaplan 2017. In het najaar van 2021 wordt dit plan voor de komende zes jaar geactualiseerd.

Beheereenheid

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van interne maatregelen, waarvan een deel is uitgewerkt in voorliggend IP, valt onder de verantwoordelijkheid van de projectmanager van de beheereenheid. Om de kwaliteit van de uitvoering te bewaken is binnen de beheereenheid een projectteam Buurserzand samengesteld. Daarnaast is ook een adviesbureau ingeschakeld ter ondersteuning bij het schrijven van het IP en het opstellen van de SKNL-aanvraag. De hiervoor gemaakte kosten zijn opgenomen in de raming. Als het nodig is, dan kan het team worden bijgestaan door specialisten van de landelijke ondersteunende afdelingen van NM (juridische zaken, natuur & landschap, communicatie, planning & control, vastgoed et cetera).

De IPM-rollen van de beheereenheid zijn geborgd binnen de verschillende rollen in het projectteam, zie hiervoor tabel 9). Tabel 10 geeft een overzicht van de taakverdeling tussen de overige medewerkers van de beheereenheid. Zie bijlage 10 voor de urenbesteding per medewerker.

Functie	Medewerker	Taken
Projectmanager	Jaap in 't Veld	Is integraal eindverantwoordelijk voor het project, legt verantwoording af aan de interne opdrachtgever, formuleert de opdracht, stelt het projectteam samen en is verantwoordelijk voor de coördinatie, de sturing en de onderlinge samenwerking in het team, bewaakt de kwaliteit, de financiën en de planning en zorgt voor de benodigde capaciteit, en is verantwoordelijk voor de overdracht van het projectresultaat aan de beheerder.
Manager projectbeheersing	Jeroen Waanders	Is verantwoordelijk voor alle beheer aspecten (tijd, geld, risico, informatie, administratie, verantwoording en wijzigingen), zorgt voor afstemming tussen projectmedewerkers en beheerst de werkprocessen (financieel management, planningsmanagement, risicomangement, scopemanagement,

		documentmanagement), heeft een advies- en signaleringsfunctie richting de projectmanager
Technisch manager	Jeroen Waanders	Is verantwoordelijk voor alle technische aspecten van het project, bepaalt de technische scope van het project.
Contractmanager	John Tukker	Is verantwoordelijk voor de inkoopstrategie en stelt inkoopplan op, verantwoordelijk voor de contractvoorbereiding, de aanbesteding en de contractbeheersing (contractbewaking), koppelt eisen (en randvoorwaarden) aan het eindresultaat (administratie tijdens uitvoering).
Omgevingsmanager	Jeroen Waanders/ Jantine Wesselink	Zijn verantwoordelijk voor de afstemming van het project met alle stakeholders, draagt zorg voor de maatschappelijk draagvlak. Belangrijke schakel tussen de projectorganisatie en de stakeholders, anticiperen op de omgeving, communiceren met het technisch management over de eisen van en de afspraken met stakeholders.

Tabel 9 Overzicht IPM-rollen (naar voorbeeld Tauw, 2017) (binnen beheereenheid)

Functie	Medewerker	Taken
Coördinator Natuurbeheer B	Maarten Olde Scholtenhuis	Is betrokken bij het opstellen van het bestek en start van de werkzaamheden. Stemt af met projectmanager en technisch manager over voortgang van het project.
Boswachter Communicatie en Beleven	Jantine Wesselink	Is verantwoordelijk voor communicatie m.b.t. de voorbereiding, uitvoering en afronding van de maatregelen. Stemt af met technisch manager. Vervult samen met technisch manager de rol van het Omgevingsmanager.

Ecoloog (vanuit beheereenheid)	Annemieke Ouwehand	Ondersteunt en adviseert de technisch manager tijdens voorbereiding en uitvoering van de maatregelen op ecologisch vlak. Is na uitvoering verantwoordelijk voor monitoring.
Boswachter Natuurbeheer D	Rob Meulenbroek	Ondersteunt bij de voorbereiding van de uitvoering (uitzetten werkzaamheden, raster verplaatsen, etc.) en bij monitoring. Tevens inzetbaar voor kleine, ondersteunende werkzaamheden vanwege gebiedskennis.
Boswachter Natuurbeheer B	Paco Calbo	Ondersteunt bij de voorbereiding van de uitvoering (uitzetten werkzaamheden, raster verplaatsen etc.) en bij monitoring. Tevens inzetbaar voor kleine, ondersteunende werkzaamheden vanwege gebiedskennis

Tabel 10 Taakverdeling overige medewerkers NM (binnen beheereenheid)

Tweemaandelijks vindt kennisuitwisseling plaats in overleggen tussen de verschillende experts uit de verschillende disciplines. De Projectmanager behorend tot het Programmabureau van NM (zie figuur 9) initieert zowel de onderlinge afstemming als de externe ondersteuning. Voorbereiding van deze overleggen vindt zowel plaats in de projectteam overleggen als in het opdrachtgeversoverleg. In het opdrachtgeversoverleg komt het lijnmanagement en projectaansturing bij elkaar, in dit overleg worden de maatregelen geëffectueerd en besluiten genomen.

Het is van belang de administratie van werkzaamheden, gewerkte uren, de inhuur van adviesbureaus en alle aanbestedingen nauwkeurig bij te houden en hier regelmatig over te rapporteren. Goed rapporteren kan alleen als alle betrokken medewerkers op dezelfde wijze en ook op tijd alle relevante gegevens vastleggen. Binnen NM is een werkinstructie opgesteld voor alle medewerkers die betrokken zijn bij de voorbereiding en uitvoering van de interne maatregelen. Daarnaast worden diverse bijeenkomsten georganiseerd voor nadere toelichting van de opgave en de werkwijze.

Bijlage 12 Faseringskaart uitvoering inrichtingsmaatregelen

Bijlage 13 Begrazing zwakgebufferde wateren

Bijlage 14 Hydrologische effectstudie interne maatregelen Witte Veen

Bijlage 15 Communicatiestrategie Witte Veen

Bijlage 16 MS-Planning Witte Veen